

Priloga II

Poročilo o spremljanju praktičnega izobraževanja v programih
Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja

PRILOGA II

POROČILO O SPREMLJANJU PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA V PROGRAMIH TEHNIK MEHATRONIKE IN TEHNIK OBLIKOVANJA

Poročilo so pripravili: Borut Mikulec, Teja Žagar, mag. Tina Klarič

Metodološka podpora in statistična obdelava: dr. Jasna Mažgon

KAZALO

<u>1. METODOLOGIJA EVALVACIJE PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA.....</u>	<u>4</u>
1.1. UVOD.....	4
1.2. OPREDELITEV EVALVACIJSKIH VPRAŠANJ.....	4

1.3. INŠTRUMENTARIJ ZA ZBIRANJE PODATKOV	5
1.4. OPIS VZORCA.....	6
1.5. OPREDELITEV RAZISKOVALNIH METOD.....	11
<u>2. PREDSTAVITEV REZULTATOV PO CILJNIH SKUPINAH.....</u>	<u>13</u>
2.1. DIJAKI.....	13
2.2. UČITELJI PRAKTIČNEGA POUKA.....	45
2.3. ORGANIZATORJI PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA.....	59
2.4. MENTORJI PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA Z DELOM.....	65
<u>3. LITERATURA IN VIRI.....</u>	<u>80</u>

1. METODOLOGIJA EVALVACIJE PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA

1.1. UVOD

S spremljanjem programov Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja smo želeli zbrati čim več informacij o poteku izvajanja izobraževalnih programov ter o problemih in težavah, ki na tej poti nastajajo. Izhajajoč iz takšne osnove lahko strokovno odgovorimo na sistemsko vprašanja o uspešnosti doseganja ciljev programov ter hkrati podpremo učitelje prakse na šolah. Letošnje spremljanje (2008/2009) je osredotočeno na področje *praktičnega izobraževanja*.

Prenovljena programa težita k večji povezanosti izobraževanja s trgom dela, kar se še posebej odraža v *praktičnem usposabljanju z delom*. To omogoča doseganje ciljev, ki jih šola ne more uresničiti sama v celoti, zlasti ciljev poklicne socializacije in razvoja osebnostnih potencialov ter nekaterih poklicnih kompetenc, pomembnih za kakovost dela in uspešen razvoj poklicne kariere. Nosilci tega dela izobraževanja v izobraževalnih programih Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja so podjetja ali medpodjetniški centri, ki skupaj s šolo izvajajo izobraževalni program.

Praktično izobraževanje v izobraževalnih programih Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja sestavljata praktični pouk v šoli in praktično usposabljanje z delom pri delodajalcu. V šoli praktični pouk poteka znotraj strokovno vsebinskih sklopov in obsega 408 ur pouka, medtem ko so praktičnemu usposabljanju z delom pri delodajalcu namenjeni 4 tedni (152 ur).

Spremljanje izvajanja praktičnega izobraževanja smo razdelili na štiri ciljne skupine: dijake, učitelje praktičnega pouka, mentorje praktičnega usposabljanja z delom v podjetjih in organizatorje praktičnega izobraževanja. Za vsako skupino smo opredelili kazalnike spremljanja.

1.2. OPREDELITEV EVALVACIJSKIH VPRAŠANJ

Temeljno raziskovalno vprašanje se glasi: Kako se cilji prenove, povezani s praktičnim izobraževanjem, uresničujejo na podlagi izkušenj in mnenj učiteljev praktičnega pouka, organizatorjev praktičnega izobraževanja, mentorjev praktičnega usposabljanja z delom in dijakov?

Kazalniki spremljanja po ciljnih skupinah:

DIJAKI:

- povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v praktičnem izobraževanju,
- elementi integriranih ključnih kvalifikacij,
- ocena Poročila o praktičnem izobraževanju,
- informiranost dijakov o izobraževalnem programu pred vpisom v srednjo šolo,
- zadovoljstvo dijakov s praktičnim poukom,
- zadovoljstvo dijakov s praktičnim usposabljanjem z delom,
- zaposlitvena pričakovanja dijakov.

UČITELJI PRAKTIČNEGA POUKA:

- načrtovanje izvajanja praktičnega pouka,
- povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v praktičnem izobraževanju,
- elementi integriranih ključnih kvalifikacij,
- ocena Poročila o praktičnem izobraževanju,
- ocenjevanje praktičnega pouka,
- usposabljanje učiteljev praktičnega pouka.

ORGANIZATORJI PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA:

- sodelovanje šole in podjetij,
- usposabljanje v praktičnem izobraževanju.

MENTORJI PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA Z DELOM:

- sodelovanje šole in podjetij,
- načrtovanje izvajanja praktičnega usposabljanja z delom,
- povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v praktičnem izobraževanju,
- elementi integriranih ključnih kvalifikacij,
- ocena Poročila o praktičnem izobraževanju,
- ocenjevanje praktičnega usposabljanja z delom,
- usposabljanje mentorjev praktičnega usposabljanja z delom.

1.3. INŠTRUMENTARIJ ZA ZBIRANJE PODATKOV

Na Centru RS za poklicno izobraževanje smo skladno s temeljnim načrtom procesno koncipirane metodologije spremljanja za področje praktičnega izobraževanja najprej opredelili kazalnike spremljanja. Na podlagi teh smo pripravili vprašalnik za učitelje praktičnega pouka, organizatorje praktičnega izobraževanja, mentorje in dijake:

- Vprašalnik za dijake je sestavljen iz 24 vprašanj, od tega je 11 vprašanj zaprtega tipa, 5 vprašanj odprtega in 8 vprašanj kombiniranega tipa.
- Vprašalnik za učitelje praktičnega pouka je sestavljen iz 24 vprašanj, od tega so 4 vprašanja odprtega tipa, 7 vprašanj zaprtega in 6 kombiniranega tipa ter 7 lestvic stališč.
- Vprašalnik za organizatorje praktičnega izobraževanja je sestavljen iz 13 vprašanj, od tega sta 2 vprašanja odprtega, 4 zaprtega in 4 vprašanja kombiniranega tipa ter 3 lestvice stališč.
- Vprašalnik za mentorje praktičnega usposabljanja z delom je sestavljen iz 24 vprašanj, od tega so 4 vprašanja odprtega, 10 vprašanj zaprtega in 4 vprašanja kombiniranega tipa ter 6 lestvic stališč.

Anketiranje je bilo anonimno in je potekalo v mesecu marcu 2009. Vprašalniki so bili sestavljeni v pisni obliki. Dijaki so jih izpolnjevali pod mentorstvom učitelja praktičnega pouka oziroma organizatorja praktičnega izobraževanja. Izpolnjene vprašalnike so šole vrnile po pošti na Center RS za poklicno izobraževanje.

Tehnika in postopki zbiranja podatkov:

- vprašalniki kombiniranega tipa (zaprta, odprta vprašanja in vprašanja kombiniranega tipa) za učitelje praktičnega pouka, organizatorje praktičnega izobraževanja, mentorje praktičnega usposabljanja z delom in dijake,
- priprava podatkov, vnos podatkov v statistični programski paket SPSS,
- statistična obdelava podatkov v sodelovanju z metodologinjo dr. Jasno Mažgon,
- analiza in interpretacija podatkov.

1.4. OPIS VZORCA

V vzorec smo vključili dijake, ki so v šolskem letu 2008/09 vpisani v tretji (oziroma drugi letnik) izobraževalnih programov Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja, njihove učitelje praktičnega pouka, mentorje na praktičnem usposabljanju z delom in organizatorje praktičnega izobraževanja.

1.4.1. Dijaki

V vzorec dijakov smo zajeli dijake 3. letnikov (185 dijakov oz. 86,0%) Tehnikov mehatronike in Tehnikov oblikovanja, z izjemo dijakov 2. letnikov TŠC Nova Gorica, Strojne, prometne in lesarske šole, kjer so program začeli izvajati v šolskem letu 2007/08. V vzorec smo vključili še dijake 2. letnikov ŠC Velenje, Poklicne in tehniške elektro in računalniške šole, saj so v šolskem letu 2008/09 že opravili praktično usposabljanje z delom (30 dijakov oz. 14,0%). 2 anketirana dijaka nista navedla letnika šolanja.

V raziskavo smo vključili dijake in dijakinje iz sledečih 7 šol¹:

Tabela 1: Število vpisanih dijakov in dijakov, ki so odgovarjali na vprašalnik

Šola	Število redno vpisanih dijakov	Število dijakov, ki so odgovarjali	Odstotek anketiranih dijakov	Odstotek sodelujočih na posamezni šoli
ŠC Velenje, Poklicna in tehniška elektro in računalniška šola	58	45	77,6	20,7
ŠC Celje, Srednja šola za strojništvo in mehatroniko	31	29	93,5	13,4
TŠC Kranj, Poklicna in strokovna šola	31	23	74,2	10,6
ŠC Ptuj, Srednja elektro in računalniška šola	24	17	66,7	7,8
TŠC Nova Gorica, Strojna, prometna in lesarska šola	13	12	92,3	5,5
Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana	85	69	81,1	31,8
Srednja šola za oblikovanje Maribor	24	22	91,6	10,1
Skupaj	266	217	81,5	100,0

Iz zgornje tabele je razvidno, da je bilo v šolskem letu 2008/09 v tretji (oziroma drugi letnik) izobraževalnih programov Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja skupno vpisanih 266 dijakov. Od tega jih je 217 odgovarjalo na anketni vprašalnik, kar skupno znaša 81,5% vseh vpisanih, vendar se ta odstotek med šolami razlikuje. Vidimo, da je iz ŠC Ptuj, Srednje elektro in računalniške šole vprašalnik izpolnjevalo 66,7% dijakov, medtem ko jih je iz ŠC Celje, Srednje šole za strojništvo in mehatroniko izpolnjevalo 93,5%. V zadnjem stolpcu je prikazano, kolikšen delež predstavlja število dijakov posamezne šole v analizi. Kot vidimo, največ (31,8%) anketiranih obiskuje Srednjo šolo za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani, najmanj (5,5%) pa TŠC Nova Gorica, Strojno, prometno in lesarsko šolo.

1.4.2. Učitelji praktičnega pouka

V vzorec učiteljev je bilo vključenih 25 učiteljev praktičnega pouka, od tega jih 18 poučuje v programu Tehnik mehatronike (vsi so moškega spola) in 7 v programu Tehnik oblikovanja (6 žensk in 1 moški).

¹ V okviru projekta Poskusno uvajanje Izhodišč v pilotnih šolah (P8), Uvajanje in spremljanje izobraževalnih programov Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja, se skladno s sklepom Ministrstva za šolstvo in šport programa izvajata na osmih pilotnih šolah. V letošnje spremljanje nismo mogli vključiti vseh osmih šol, saj so se v Srednji šoli tehniških strok Šiška odločili, da bodo praktično usposabljanje z delom v celoti izvedli v šolskem letu 2009/10.

Tabela 2: Dosežena izobrazba učiteljev

Dosežena izobrazba	Število učiteljev	Odstotek učiteljev
Srednja poklicna	2	8,0
Srednja strokovna	3	12,0
Višja strokovna	11	44,0
Visoka strokovna	3	12,0
Univerzitetna	6	24,0
Specializacija, magisterij, doktorat	/	/
Skupaj	25	100,0

Večina učiteljev ima višjo strokovno izobrazbo (11 učiteljev), 3 imajo visoko strokovno, 6 univerzitetno ter 5 učiteljev praktičnega pouka srednjo strokovno oz. srednjo poklicno izobrazbo.

Ker smo anketirali samo učitelje praktičnega pouka, nas je zanimalo, ali so ti učitelji hkrati tudi učitelji strokovno vsebinskih sklopov oziroma organizatorji praktičnega izobraževanja in v koliko strokovno vsebinskih sklopih hkrati poučujejo.

Tabela 3: Vloga učitelja v šoli (možnih je bilo več odgovorov)

Vloga	Število učiteljev	Odstotek učiteljev
Učitelj praktičnega pouka	25	100,0
Učitelj strokovno vsebinskih sklopov	11	44,0
Organizator praktičnega izobraževanja	2	8,0

Od 25 učiteljev praktičnega pouka jih 11 hkrati poučuje tudi strokovno teorijo, dva pa sta tudi organizatorja praktičnega izobraževanja.

Tabela 4: Število strokovno vsebinskih sklopov, ki jih poučujejo učitelji

Strokovno vsebinski sklop	Število učiteljev	Odstotek učiteljev
<u>En</u> strokovno vsebinski sklop	10	40,0
<u>Dva</u> strokovno vsebinska sklopa	6	24,0
<u>Tri</u> strokovno vsebinske sklope	1	4,0
<u>Več</u> strokovno vsebinskih sklopov	8	32,0
Skupaj	25	100,0

Slaba polovica učiteljev praktičnega pouka poučuje en strokovno vsebinski sklop (10 učiteljev), 8 jih poučuje več strokovno vsebinskih sklopov, 6 po dva strokovno vsebinska sklopa ter 1 učitelj tri.

1.4.3. Organizatorji praktičnega izobraževanja

V vzorec je bilo vključenih 7 organizatorjev praktičnega izobraževanja s 7 različnih šol, od tega jih je 5 iz programa Tehnik mehatronike (vseh 5 je moškega spola) in 2 iz programa Tehnik oblikovanja (obe ženskega spola).

Tabela 5: Dosežena izobrazba

Dosežena izobrazba	Število organizatorjev
Srednja poklicna	/
Srednja strokovna	2
Višja strokovna	2
Visoka strokovna	2
Univerzitetna	1
Specializacija, magisterij, doktorat	/
Skupaj	7

2 organizatorja imata srednjo strokovno izobrazbo, 2 višjo in 2 visoko strokovno izobrazbo. 1 organizator ima univerzitetno izobrazbo.

Tabela 6: Število strokovno vsebinskih sklopov, ki jih poučujejo organizatorji

Strokovno vsebinski sklop	Število organizatorjev
En strokovno vsebinski sklop	4
Dva strokovno vsebinska sklopa	1
Skupaj	5

Od skupno sedmih organizatorjev praktičnega izobraževanja jih 6 tudi poučuje (od tega jih je 5 navedlo, kje poučujejo). Štirje poučujejo en strokovno vsebinski sklop, eden pa dva strokovno vsebinska sklopa. Vseh pet organizatorjev poučuje v programu Tehnik mehatronike.

Tabela 7: Število let organiziranja praktičnega usposabljanja

Število let organiziranja	Število organizatorjev
Do 10 let	5
11 do 20 let	1
21 let in več	1
Skupaj	7

Največ organizatorjev praktičnega izobraževanja (5) opravlja vlogo organizatorja manj kot 10 let, eden manj kot 20 in eden več kot 21 let.

1.4.4. Mentorji praktičnega usposabljanja z delom

V vzorec mentorjev praktičnega usposabljanja z delom je bilo vključenih 47 mentorjev, ki sprejemajo na prakso dijake iz programa Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja. Od tega jih 43 pokriva področje mehatronike (vsi mentorji so moškega spola), 4 pa področje oblikovanja (2 mentorja sta ženskega in 2 moškega spola).

Tabela 8: Dosežena izobrazba mentorjev

Dosežena izobrazba	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Srednja poklicna	2	4,3
Srednja strokovna	17	37,0
Višja strokovna	15	32,6
Visoka strokovna	3	5,6
Univerzitetna	9	19,6
Specializacija, magisterij, doktorat	/	/
Skupaj	46	100,0

Največ mentorjev ima srednjo strokovno izobrazbo (17), 15 jih ima višjo strokovno, 9 univerzitetno, 3 visoko strokovno in 2 srednjo poklicno izobrazbo. 1 mentor ni odgovoril na vprašanje.

Tabela 9: Izobrazba

Izobrazba	Število mentorjev
Avtomehanik	1
Družboslovno – humanistična (univerzitetna)	3
Ekonomist informatik	1
Elektrotehnik	4
Industrijski oblikovalec	1
Inženir elektrotehnike	4
Inženir lesarstva	1
Inženir mehatronike	1
Inženir računalništva in informatike	1
Inženir strojništva	10
Mehatronik	3
Mizar	1
Modni oblikovalec	1
Mojster preoblikovalec kovin	1
Samostojni podjetnik - direktor	1
Strojni tehnik	8
Skupaj	42

Najpogostejša izobrazba, ki jo imajo mentorji je:

- inženir strojništva (10 mentorjev),
- strojni tehnik (8 mentorjev),
- inženir elektrotehnike (4 mentorji),
- elektrotehnik (4 mentorji),
- mehatronik (3 mentorji),
- univerzitetna družboslovno humanistična izobrazba (3 mentorji).

Tabela 10: Število let mentorstva

Število let mentorstva	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Do 10 let	33	76,7
11 do 20 let	10	23,3
21 let in več	/	/
Skupaj	43	100,0

Ker so mentorji podali različne odgovore glede na leta mentorstva dijakom na praktičnem usposabljanju z delom, smo jih razvrstili v dve skupini: večina mentorjev (33) ima do 10 let izkušenj z mentorstvom, 10 mentorjev pa od 11 do 20 let. Trije na vprašanje niso odgovorili.

Tabela 11: Delovno mesto v podjetju

Delovno mesto	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Direktor/ica	10	21,7
Vodja sektorja/oddelka	26	56,5
Delavec/ka	4	8,7
Drugo	6	13,0
Skupaj	46	100,0

Več kot polovica mentorjev (26) v podjetju zaseda delovno mesto vodje obrata/sektorja/oddelka, 10 jih je direktorjev, 6 jih ima v podjetju drugo vlogo (*npr. tehnolog – konstruktor, projektni vodja (2), tehnolog - programer robotske roke, skupino - vodja vzdrževanja, projektant itd.*), 4 pa zasedajo delovno mesto delavca oz. delavke.

Tabela 12: Velikost podjetja²

Velikost podjetja	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Mikro podjetje	7	15,2
Malo podjetje	12	26,1
Srednje veliko podjetje	14	30,4
Veliko podjetje	13	28,3
Skupaj	46	100,0

Izmed anketiranih mentorjev jih največ (14) dela v srednje velikem podjetju, kjer je zaposlenih od 51 do 250 delavcev, nekoliko manj (13) jih dela v velikem podjetju, kjer je zaposlenih nad 250 ljudi, 12 mentorjev je zaposlenih v malih podjetjih (od 11 do 50 zaposlenih), 7 mentorjev pa v mikro podjetjih, ki zaposlujejo do 10 ljudi.

1.5. OPREDELITEV RAZISKOVALNIH METOD

² Kategorijo smo pripravili na podlagi Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/2009), ki v 55. členu opredeljuje, da je mikro družba tista, katere povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega deset, majhna družba je tista, katere povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 50, srednja družba je tista, katere povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 250, velika družba pa je tista, ki ima več kot 250 zaposlenih.

V spremljanju smo uporabili deskriptivno in kavzalno – neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja. Z deskriptivno metodo opisujemo pojave, s kavzalno – neeksperimentalno metodo pa skušamo ugotoviti vzroke in posledice teh pojavov (Sagadin 1993, str. 12). Podatke smo statistično obdelali s pomočjo statističnega programskega paketa SPSS za Windows. Odgovore na odprta vprašanja smo združili v kategorije in jih vključili v interpretacijo.

Podatki vprašalnika so obdelani na nivoju deskriptivne in inferenčne statistike. Pri tem smo uporabili frekvenčno distribucijo (f , $f\%$) atributivnih spremenljivk, osnovno deskriptivno statistiko numeričnih spremenljivk (mere srednje vrednosti in mere razpršenosti), χ^2 preizkus za preverjanje hipoteze neodvisnosti ter Kullbackov $2\hat{I}$ preizkus (kjer ni bil izpolnjen pogoj o teoretičnih frekvencah za χ^2 preizkus).

Pri prikazu statistično pomembnih razlik med šolami smo šole označili s črkami od A do G, saj šol poimensko ne izpostavljamo.

Še terminološki pripombi. Ko govorimo o organizatorju praktičnega izobraževanja, mislimo s tem na organizatorja praktičnega pouka ter na organizatorja praktičnega usposabljanja z delom (kot določata člena 20 in 21a Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov za pridobitev poklicne in srednje strokovne izobrazbe). Termin Poročilo o praktičnem izobraževanju uporabljamo kot skupen termin za dnevnik o praktičnem usposabljanju z delom pri delodajalcu (kot določa 14. člen Pravilnika o ocenjevanju znanja v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju) in za dnevnik o praktičnem pouku v šoli.

S poimenovanjem dijaki, učitelji, organizatorji, mentorji ipd. v tekstu mislimo tako na moške kot tudi ženske. Moško obliko uporabljamo zato, ker bi z uporabo obeh oblik otežili prebiranje teksta.

2. PREDSTAVITEV REZULTATOV PO CILJNIH SKUPINAH

2.1. DIJAKI

2.1.1. Povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v praktičnem izobraževanju

Skladno z Izhodišči za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega ter srednjega strokovnega izobraževanja (2001) se pomemben cilj prenove nanaša na povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v problemsko strukturiran izobraževalni program. Povezanost znanj pa se dosega skozi koncept kompetenc (tako poklicnih kot ključnih).

Dijake smo v ta namen spraševali po njihovem mnenju o tem:

- kako se pouk splošnih predmetov povezuje s praktičnim poukom,
- kako povezujejo znanje strokovno vsebinskih sklopov s praktičnim poukom,
- kako se praktični pouk v šoli dopolnjuje s praktičnim usposabljanjem na delovnem mestu.

Odgovarjali so na šest trditvev (trditve so ocenjevali na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 4 vedno, 3 pogosto, 2 redko, 1 nikoli) o tem,

- kako se strokovno vsebinski sklopi povezujejo s praktičnim usposabljanjem z delom (dijaki so ocenjevali štiri trditve na enaki štiristopenjski lestvici),
- kako se praktični pouk in praktično usposabljanje z delom povezujeta s strokovno teorijo (dijaki so ocenjevali dve trditvi na enaki štiristopenjski lestvici).

Tabela 13: Povezovanje splošnih, strokovnih in praktičnih znanj v šoli

Trditev	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Učenje praktičnega pouka in slovenščine se dopolnjujeta.	88	44,4	61	30,8	38	19,2	11	5,6	198	100
2. Učenje praktičnega pouka in tujega jezika se dopolnjujeta.	47	24,1	84	43,1	56	28,7	8	4,1	195	100
3. Teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov znam uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog.	8	4,0	42	21,1	110	55,3	39	19,6	199	100
4. Izkušnje praktičnega pouka mi omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije.	6	3,0	30	15,1	84	42,2	79	39,7	199	100
5. Praktični pouk v šoli in praksa pri delodajalcu se vsebinsko dopolnjujeta.	32	15,6	62	30,2	79	38,5	32	15,6	205	100
6. Pri izvajanju delovnih nalog pri delodajalcu se naučim stvari, ki se jih nisem v šoli.	13	6,5	26	12,9	81	40,3	81	40,3	201	100

Dobrih **80% dijakov** meni, da jim **izkušnje** praktičnega pouka pogosto (42,2%) oz. vedno (39,7%) **omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije**. Prav tako jih dobrih 80% meni, da se **pri izvajanju delovnih nalog na praktičnem usposabljanju z delom** pogosto (40,3%) oz. vedno (40,3%) **naučijo stvari, ki se jih niso v šoli**. Da znajo dijaki pogosto (55,3%) oz. vedno (19,6%) teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog, meni malo manj kot 75% dijakov. Slabih 55% pa jih ocenjuje, da se praktični pouk v šoli in praksa pri delodajalcu pogosto (38,5%) oz. vedno (15,6%) vsebinsko dopolnjujeta.

Dobrih **75% dijakov** ocenjuje, da se učenje **praktičnega pouka in slovenščine ne dopolnjujeta** (44,4%) **oz. se redko** (30,8%) **dopolnjujeta**. Da se pogosto (19,2%) oz. vedno (5,6%) dopolnjujeta, meni slabih 25% dijakov. **Dobrih 65% dijakov** prav tako **meni, da se učenje praktičnega pouka in tujega jezika ne dopolnjujeta** (24,1%) **oz. se dopolnjujeta redko** (43,1%), medtem ko jih slabih 35% meni, da se dopolnjujeta pogosto (28,7%) oz. vedno (4,1%).

Med odgovori dijakov iz izobraževalnih programov Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja ni bistvenih razlik. Njihovi odgovori se statistično pomembno ne razlikujejo. Se pa pojavijo statistično pomembne razlike med šolami.

V odgovorih dijakov med šolami prihaja do statistično pomembnih razlik pri prvih petih postavkah. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ za prvo postavko ($\alpha = 0,028$; $g = 18$) = 38,623. Na šoli F 13,8% dijakov odgovarja, da se učenje praktičnega pouka in slovenščine ne dopolnjujeta (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v več kot 43,8%). Pri drugi postavki znaša vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,017$; $g = 18$) = 32,844. Na šoli E 50% dijakov meni, da se učenje praktičnega pouka in tujega jezika nikoli ne dopolnjujeta (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 37,5%). Pri tretji postavki znaša vrednost Kullbackovega

preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,009$; $g = 18$) = 35,089. Noben dijak na šoli B ni odgovoril, da zna vedno teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v več kot 10,3%). Pri četrti postavki znaša vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,000$; $g = 18$) = 46,239. Na šoli E 83,3% dijakov pravi, da jim izkušnje praktičnega pouka vedno omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 55%). Pri peti postavki znaša vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,041$; $g = 18$) = 29,681. Na šoli A 7,3% dijakov pravi, da se praktični pouk v šoli in praktično usposabljanje z delom redko vsebinsko dopolnjujeta (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v najmanj 25%).

Pri povezovanju znanj nas je prav tako zanimalo, kako se po mnenju dijakov strokovno znanje, pridobljeno v šoli, povezuje s praktičnim usposabljanjem z delom.

Tabela 14: Povezovanje strokovnih in praktičnih znanj pri delodajalcu

Trditev	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov znam uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog pri delodajalcu.	15	7,5	42	21,1	92	46,2	50	25,1	199	100
2. Izkušnje na praksi pri delodajalcu mi omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije.	16	8,0	36	18,0	77	38,5	71	35,5	200	100
3. Pridobljeno strokovno znanje v šoli znam uporabiti v delovnem procesu pri delodajalcu.	12	6,0	43	21,5	76	38,0	69	34,5	200	100
4. Pri delodajalcu opravljam tudi dela, ki niso povezana z nalogami mojega bodočega poklica.	12	5,5	49	22,6	88	43,6	53	26,2	202	100

Slabih **75% dijakov** meni, da jim **izkušnje na praksi pri delodajalcu** pogosto (38,5%) oz. vedno (35,5%) **omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije**. Da jim tega ne omogočajo, meni 8% dijakov, 18% dijakov pa meni, da jim izkušnje na praktičnem usposabljanju z delom redko omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije.

Dobrih **72% dijakov** ocenjuje, da **znajo pridobljeno strokovno znanje v šoli** pogosto (38,0%) oz. vedno (34,5%) **uporabiti v delovnem procesu pri delodajalcu**. Takšnih dijakov, ki pravijo da tega ne znajo, je 6%, dijakov, ki znajo pridobljeno strokovno znanje v šoli redko uporabiti na praktičnem usposabljanju z delom pa je dobrih 20%.

Dobrih 70% dijakov meni, da **zna teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov pogosto (46,2%) oz. vedno (25,1%) uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog pri delodajalcu**. Da tega ne zna, meni 7,5% dijakov, dobrih 20% pa jih pravi, da redko povežejo znanje strokovno vsebinskih sklopov pri izvajanju praktičnih nalog na praktičnem usposabljanju z delom.

Slabih **70% dijakov** pa meni, da **na praktičnem usposabljanju z delom pogosto** (43,6%) **oz. vedno** (26,2%) **opravljajo tudi dela, ki niso povezana z nalogami njihovega bodočega poklica.**

Če primerjamo odgovore dijakov iz obeh izobraževalnih programov, ugotovimo, da se njihovi odgovori pri prvi in tretji trditvi bistveno ne razlikujejo, razlikujejo pa se pri drugi trditvi.

Tabela 15: Povezovanje splošnih, strokovnih in praktičnih znanj pri delodajalcu

Izkušnje na praksi pri delodajalcu mi omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	11	9,5	14	12,1	44	37,9	47	40,5	116	100
Tehnik oblikovanja	5	6,0	22	26,2	33	39,3	24	28,6	84	100

40,5% dijakov iz programa Tehnik mehatronike navaja, da jim izkušnje na praktičnem usposabljanju z delom vedno omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije, takšnih dijakov iz programa Tehnik oblikovanja je dobrih 28%. Da jim izkušnje na praksi pri delodajalcu redko omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije, meni 12,1% dijakov iz programa Tehnik mehatronike, medtem ko je takšnih dijakov, ki se izobražujejo v programu Tehnik oblikovanja, 26,2%. Razlike med odgovori dijakov so tudi statistično pomembne, vrednost χ^2 ($\alpha = 0,043$; $g = 3$) = 8,138. Če analiziramo oba odgovora (pogosto in vedno) skupaj, vidimo, da Tehniki mehatronike v večjem deležu ocenjujejo, da jim izkušnje na praksi pri delodajalcu omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije, kar lahko potrdimo tudi za osnovno množico.

Do statistično pomembnih razlik med šolami pa je prišlo pri prvi trditvi.

V odgovorih dijakov med šolami prihaja do statistično pomembnih razlik pri prvi trditvi. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,001$; $g = 18$) = 43,459. Na šoli E 50,0% dijakov odgovarja, da znajo teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov vedno uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog pri delodajalcu (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 33,3%).

Na koncu nas je zanimalo še mnenje dijakov o tem, če je razvijanje praktičnih spretnosti tudi teoretično osmišljeno.

Tabela 16: Povezanost praktičnega pouka in praktičnega usposabljanja z delom s strokovno teorijo

Trditev	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Izvajanje praktičnega pouka spremlja učiteljeva razlaga strokovne teorije.	8	4,1	33	16,9	96	49,2	58	29,7	195	100
2. Izvajanje delovne naloge spremlja mentorjeva razlaga strokovne teorije.	34	17,5	54	27,8	79	40,7	27	13,9	194	100

Večina dijakov meni (slabih **80%**), da **izvajanje praktičnega pouka** pogosto (49,2%) oz. vedno (29,7%) **spremlja učiteljeva razlaga strokovne teorije v šoli**. S tem se ne strinja 4,1% dijakov, medtem ko jih malo manj kot 17% meni, da je praktični pouk redko podprt z učiteljevo razlago strokovne teorije. Nižji odstotek strinjanja so dijaki izrazili na praktičnem usposabljanju z delom. Slabih **55% dijakov** meni, da **izvajanje delovne naloge** pogosto (40,7%) oz. vedno (13,9%) **spremlja mentorjeva razlaga strokovne teorije**, da je to redko, meni slabih 28% dijakov, slabih 18% pa jih je mnenja, da mentor ne povezuje delovnih nalog z razlago strokovne teorije.

Med odgovori dijakov iz obeh izobraževalnih programov ni bistvenih razlik. Njihovi odgovori se statistično pomembno ne razlikujejo. Se pa pojavijo statistično pomembne razlike med šolami.

V odgovorih dijakov med šolami prihaja do statistično pomembnih razlik pri drugi postavki. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,030; g = 18) = 30,860$. Na šoli C 42,9% dijakov odgovarja, da izvajanje delovne naloge nikoli ne spremlja mentorjeva razlaga strokovne teorije, na šoli B pa je takšnih dijakov 36,4% (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 20,1%).

Sklenimo:

- *Večina dijakov meni (dobrih 80%), da jim izkušnje praktičnega pouka omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije, da se pri izvajanju delovnih nalog na praktičnem usposabljanju z delom naučijo stvari, ki se jih niso v šoli (80,6%) ter da znajo teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog v šoli (tako meni slabih 75% dijakov).*
- *Dobra polovica jih ocenjuje (54,1%), da se praktični pouk v šoli in praksa pri delodajalcu vsebinsko dopolnjujeta.*
- *Dobrih 75% dijakov ocenjuje, da se učenje praktičnega pouka in slovenščine ne dopolnjujeta oz. se redko dopolnjujeta, ter dobrih 65%, da se učenje praktičnega pouka in tujega jezika ne dopolnjujeta oz. se redko dopolnjujeta. Po mnenju dijakov se torej splošni predmeti (slovenščina in angleščina) ne dopolnjujejo z učenjem praktičnega pouka, medtem ko jih večina meni, da se strokovno vsebinski sklopi in praktični pouk v šoli dopolnjujejo.*

- Glede praktičnega usposabljanja z delom slabih 75% dijakov ocenjuje, da jim izkušnje, pridobljene na praktičnem usposabljanju z delom, omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije, da znajo pridobljeno strokovno znanje v šoli uporabiti na praktičnem usposabljanju z delom (dobrih 72%) ter da znajo teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov uporabiti na praktičnem usposabljanju z delom (dobrih 70%).
- Slabih 70% dijakov meni, da na praktičnem usposabljanju z delom opravljajo tudi dela, ki niso povezana z nalogami njihovega bodočega poklica.
- Slabih 80% dijakov tudi navaja, da izvajanje praktičnega pouka spremlja učiteljeva razlaga strokovne teorije v šoli, slabih 55% pa, da izvajanje delovne naloge na praktičnem usposabljanju z delom spremlja mentorjeva razlaga strokovne teorije. Slednji podatki nakazujejo, da je koncept teoretizacije praktičnega izobraževanja v šolah zaživel, v manjši meri pa je zaživel na praktičnem usposabljanju z delom.

2.1.2. Elementi integriranih ključnih kvalifikacij

Pri pripravi novih programov se je uveljavil kompetenčni pristop, kjer so ključne kompetence konkretizirane kot integrirane ključne kvalifikacije. Z integriranimi ključnimi kvalifikacijami se na specifičen način dosegajo določeni cilji programa. Gre za kroskurikularne vsebine, ki so opredeljene s katalogi znanj in prečijo celotni kurikulum (Slivar, Milekšič v Klarič idr. 2008). Poznamo sedem integriranih ključnih kvalifikacij: informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje, podjetništvo, socialne spretnosti, učenje učenja, zdravje in varnost pri delu, okoljsko vzgojo ter načrtovanje in vodenje kariere.

Pri integriranih ključnih kvalifikacijah nas je zanimalo,

- kako se po mnenju dijakov uresničuje koncept integriranih ključnih kvalifikacij v šoli pri praktičnem pouku ter na praktičnem usposabljanju z delom. Dijaki so odgovarjali na 8 trditev, ki so jih ocenjevali na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 4 vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli. S trditvami smo skušali zajeti posamezne elemente integriranih ključnih kvalifikacij.

Tabela 17: Uresničevanje vsebin / elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli

Trditev	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Učitelji praktičnega pouka me seznanjajo s pomenom varovanja okolja.	18	8,7	77	37,4	71	34,5	40	19,4	206	100
2. Naloge, ki mi jih naloži učitelj praktičnega pouka, opravljam odgovorno.	5	2,4	21	10,2	97	47,3	82	40,0	205	100
3. Pri praktičnem pouku s sošolci dobro sodelujem.	5	2,5	18	8,8	80	39,2	101	49,5	217	100
4. Učitelj pri praktičnem pouku me spodbuja, da uporabljam	11	5,3	50	24,3	90	43,7	55	26,7	206	100

sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.											
5. Učitelj praktičnega pouka me seznanja z načini poslovnega komuniciranja.	28	13,7	72	35,3	80	39,2	24	11,8	204	100	
6. Učitelj praktičnega pouka pričakuje, da skrbim za varnost pri delu.	3	1,5	20	9,7	55	26,7	128	62,1	206	100	
7. Učitelj praktičnega pouka pričakuje, da skrbim za zdravje pri delu.	12	5,8	28	13,5	55	26,6	112	54,1	207	100	
8. Učitelj praktičnega pouka me je seznanil s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev.	34	16,6	65	31,7	70	34,1	36	17,6	205	100	

Skoraj **90% dijakov** meni, da **naloge, ki jim jih naloži učitelj praktičnega pouka**, pogosto (47,3%) oz. vedno (40,0%) **opravljajo odgovorno**, da s **sošolci pri praktičnem pouku** pogosto (39,2%) oz. vedno (49,5%) **dobro sodelujejo** ter da **učitelji praktičnega pouka** pogosto (26,7%) oz. vedno (62,1%) **od njih pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu**. Dobrih 80% dijakov tudi ocenjuje, da učitelji praktičnega pouka pogosto (26,2%) oz. vedno (54,1%) od njih pričakujejo, da skrbijo za zdravje pri delu.

Dobrih 70% jih meni, da jih učitelji praktičnega pouka pogosto (43,7%) oz. vedno (26,7%) spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Več kot polovica dijakov je tudi mnenja, da jih učitelji praktičnega pouka pogosto (34,5%) oz. vedno (19,4%) seznanjajo s pomenom varovanja okolja, da jih pogosto (34,1%) oz. vedno (17,6%) seznanjajo s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev ter da jih pogosto (39,2%) oz. vedno (11,8%) seznanjajo tudi z načini poslovnega komuniciranja.

Če primerjamo odgovore dijakov iz programa Tehnik mehatronike in dijakov iz programa Tehnik oblikovanja glede uresničevanja elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli, ugotovimo, da se njihovi odgovori pri določenih trditvah razlikujejo. Razlike med odgovori prikazujemo za vsako trditev posebej.

Tabela 18: Uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli glede na izobraževalni program

Učitelji praktičnega pouka me seznanjajo s pomenom varovanja okolja.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	7	5,9	38	31,5	47	39,5	27	22,7	119	100
Tehnik oblikovanja	11	12,6	39	44,8	24	27,6	13	14,9	87	100

Da dijake iz programa Tehnik mehatronike učitelji praktičnega pouka pogosto (39,5%) oz. vedno (22,7%) seznanijo s pomenom varovanja okolja, meni dobrih 60% dijakov, medtem ko tako meni dobrih 40% (27,6% pogosto in 14,9% vedno) dijakov iz programa Tehnik oblikovanja. Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost χ^2 ($\alpha = 0,037$;

$g = 3) = 8,486$, kar pomeni, da lahko na podlagi vzorčnih podatkov sprejmemo sklep, da so dijaki iz programa Tehnik mehatronike bolj seznanjeni s pomenom varovanja okolja kot dijaki iz programa Tehnik oblikovanja.

Tabela 19: Uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli glede na izobraževalni program

Učitelj praktičnega pouka me seznanja z načini poslovnega komuniciranja.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	20	17,1	31	26,5	49	41,9	17	14,5	117	100
Tehnik oblikovanja	8	9,2	41	47,1	31	35,6	7	8,0	87	100

Dobrih 55% dijakov, ki se izobražujejo v programu Tehnik mehatronike, meni, da jih učitelji praktičnega pouka pogosto (41,9%) oz. vedno (14,5%) seznanjajo z načini poslovnega komuniciranja, medtem ko je iz programa Tehnik oblikovanja takega mnenja dobrih 40% dijakov (35,6% pogosto in 8,0% vedno). Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne (vrednost χ^2 ($\alpha = 0,014$; $g = 3$) = 10,565), kar pomeni, da lahko na podlagi vzorčnih podatkov sklepamo, da so dijaki iz programa Tehnik mehatronike bolj seznanjeni z načini poslovnega komuniciranja kot dijaki iz programa Tehnik oblikovanja.

Tabela 20: Uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli glede na izobraževalni program

Učitelj praktičnega pouka pričakuje, da skrbim za varnost pri delu.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	1	0,8	7	5,8	27	22,5	85	70,8	120	100
Tehnik oblikovanja	2	2,3	13	15,1	28	32,6	43	50,0	86	100

Slabih 95% dijakov iz programa Tehnik mehatronike navaja, da učitelji praktičnega pouka od njih pogosto (22,5%) oz. vedno (70,8%) pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu, medtem ko tako pravi dobrih 80% dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik oblikovanja (32,6% dijakov pogosto in 50,0% vedno). Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne (vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,014$; $g = 3$) = 10,588), zato lahko na podlagi vzorčnih podatkov trdimo, da učitelji od Tehnikov mehatronike pogosteje pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu, kot to pričakujejo učitelji Tehnikov oblikovanja.

Tabela 21: Uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli glede na izobraževalni program

Učitelj praktičnega pouka pričakuje, da skrbim za zdravje pri delu.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	3	2,5	8	6,7	32	26,9	76	63,9	119	100
Tehnik oblikovanja	9	10,2	20	22,7	23	26,1	36	40,9	88	100

Dobrih 90% dijakov, ki se izobražujejo po programu Tehnik mehatronike pravi, da učitelji praktičnega pouka pogosto (26,9%) oz. vedno (40,9%) pričakujejo, da skrbijo za zdravje pri delu, medtem ko tako pravi 67% (26,1% pogosto oz. 40,9% vedno) dijakov iz programa Tehnik oblikovanja. Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost χ^2 ($\alpha = 0,000$; $g = 3$) = 19,701, zato lahko trdimo, da po mnenju dijakov učitelji v programu Tehnik mehatronike v večji meri pričakujejo od dijakov, da skrbijo za varnost pri delu, kot učitelji v programu Tehnik oblikovanja.

Tabela 22: Uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli glede na izobraževalni program

Učitelj praktičnega pouka me je seznanil s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	29	24,6	40	33,9	36	30,5	13	11,0	118	100
Tehnik oblikovanja	5	5,7	25	28,7	34	39,1	23	26,4	87	100

Dobrih 40% dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik mehatronike navaja, da so jih učitelji praktičnega pouka pogosto (30,5%) oz. vedno (11,0%) seznanili s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev, medtem ko tako navaja dobrih 65% (39,1% pogosto oz. 26,4% vedno) dijakov iz programa Tehnik oblikovanja. Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost χ^2 ($\alpha = 0,000$; $g = 3$) = 18,984, zato lahko sklepamo, da učitelji v programu Tehnik oblikovanja pogosteje seznanjajo dijake s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev, kot to počno učitelji v programu Tehnik mehatronike.

Do statistično pomembnih razlik prihaja tudi med posameznimi šolami. Prikazujemo samo tiste trditve, pri katerih je prišlo do statistično pomembnih razlik.

V odgovorih dijakov med šolami prihaja do statistično pomembnih razlik pri trditvi, da učitelji praktičnega pouka seznanjajo dijake s pomenom varovanja okolja. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,047$; $g = 18$) = 29,104. Na šoli C 18,8% in na šoli D 15,4% dijakov odgovarja, da jih učitelji praktičnega pouka nikoli ne seznanjajo s pomenom varovanja okolja (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 8,7%). Na šoli B 4,8% dijakov odgovarja, da naloge, ki jim jih naloži učitelj praktičnega pouka, vedno opravljajo odgovorno (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v več kot 25,0%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,001$; $g = 18$) = 42,761. Na šoli E 16,7% dijakov meni, da s sošolci pri praktičnem pouku nikoli ne sodelujejo (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 4,7%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,001$; $g = 18$) = 42,293. Na šoli C 37,5% dijakov meni, da jih učitelj praktičnega pouka ne seznanja z načini poslovnega komuniciranja (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 19,0%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,046$; $g = 18$) = 29,216. Na šoli C 6,3% dijakov odgovarja, da učitelj praktičnega pouka od njih pogosto pričakuje, da skrbijo za zdravje pri delu (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v več kot 24,1%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,000$; $g = 18$) = 50,109. Na šoli D 3,1% dijakov meni, da jih učitelj praktičnega pouka ni nikoli seznanil s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v več kot 14,3%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,001$; $g = 18$) = 43,971.

Če povzamemo. Slabih 90% dijakov ocenjuje, da naloge pri praktičnem pouku opravlja odgovorno, da s sošolci pri praktičnem pouku dobro sodelujejo ter da učitelji od njih pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu. 80% jih prav tako navaja, da učitelji od njih pričakujejo, da skrbijo za zdravje pri delu, 70% pa še, da jih učitelji spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije. Polovica jih meni (50%), da jih učitelji praktičnega pouka seznanjajo s pomenom varovanja okolja, z načini poslovnega komuniciranja in s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev. Odgovori med dijaki iz programa Tehnik mehatronike in dijaki iz programa Tehnik oblikovanja glede uresničevanja elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli se pri določenih trditvah statistično pomembno razlikujejo (kar je posledica različne narave teh dveh izobraževalnih programov), prav tako se statistično pomembno razlikujejo tudi odgovori dijakov med posameznimi šolami.

Če smo najprej analizirali uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli pri praktičnem pouku, si sedaj pogledjmo še, kako se elementi integriranih ključnih kvalifikacij udejanjajo na praktičnem usposabljanju z delom pri delodajalcih.

Tabela 23: Uresničevanje vsebin/elementov integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom

Trditev	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Na praksi pri delodajalcu me seznanijo s pomenom varovanja okolja.	22	10,9	44	21,9	72	35,8	63	31,3	201	100
2. Naloge, ki mi jih naložijo pri delodajalcu, opravljam odgovorno.	4	2,0	19	9,5	49	24,4	129	64,2	201	100
3. Pri izvajanju delovnih nalog z zaposlenimi dobro sodelujem.	6	3,0	18	9,0	73	36,5	103	51,5	200	100
4. Pri delodajalcu me spodbujajo, da uporabljam sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.	15	7,5	47	23,4	79	39,3	60	29,9	201	100
5. Pri delodajalcu me seznanijo z načini poslovnega komuniciranja.	24	11,9	55	27,4	77	38,3	45	22,4	201	100
6. Pri delodajalcu pričakujejo, da skrbim za varnost pri delu.	4	2,0	22	10,9	57	28,4	118	58,7	201	100
7. Pri delodajalcu pričakujejo, da skrbim za zdravje pri delu.	5	2,5	29	14,4	60	29,7	108	53,5	202	100
8. Pri delodajalcu me seznanijo s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev.	32	15,8	56	27,7	71	35,1	43	21,3	202	100

89% dijakov ocenjuje, da **z zaposlenimi** pogosto (36,5%) oz. vedno (51,5%) **dobro sodelujejo**, **88,6%** pa jih ocenjuje, da **naloge na praktičnem usposabljanju z delom**

pogosto (24,4%) oz. vedno (64,2%) **opravljajo odgovorno**. 87,1% dijakov ocenjuje, da na praktičnem usposabljanju z delom pogosto (28,4%) oz. vedno (58,7%) od njih pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu, 83,2% pa jih ocenjuje, da na praktičnem usposabljanju z delom pogosto (29,7%) oz. vedno (53,5%) skrbijo za zdravje pri delu.

67,1% dijakov pravi, da jih na praktičnem usposabljanju z delom pogosto (39,3%) oz. vedno (29,9%) spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije, 67,1% jih pravi, da jih na praktičnem usposabljanju z delom mentorji pogosto (35,8%) oz. vedno (31,3%) seznanijo s pomenom varovanja okolja ter da jih pogosto (38,3%) oz. vedno (22,4%) seznanijo z načini poslovnega komuniciranja (60,7%).

Dobra polovica dijakov meni (56,4%), da jih na praktičnem usposabljanju z delom pogosto (35,1%) oz. vedno (21,3%) seznanijo tudi s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev.

Če primerjamo odgovore dijakov o uresničevanju integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom glede na izobraževalni program, ugotovimo, da se njihovi odgovori pri določenih trditvah razlikujejo. Razlike med odgovori dijakov prikazujemo za vsako trditev posebej.

Tabela 24: Uresničevanje vsebin/elementov integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom glede na izobraževalni program

Na praksi pri delodajalcu me seznanijo s pomenom varovanja okolja.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	5	4,3	20	17,2	38	32,8	53	45,7	116	100
Tehnik oblikovanja	17	20,0	24	28,2	34	40,0	10	11,8	85	100

Večina dijakov, ki obiskuje program Tehnik mehatronike (78,5%), navaja, da jih na praktičnem usposabljanju z delom pogosto (32,8%) oz. vedno (45,7%) seznanijo s pomenom varovanja okolja, medtem ko je takšnih dijakov iz programa Tehnik oblikovanja 51,8% (pogosto 40% in vedno 11,8%). Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost χ^2 ($\alpha = 0,000$; $g = 3$) = 32,472, zato lahko sprejmemo sklep, da so dijaki programa Tehnik mehatronike na praktičnem usposabljanju z delom pogosteje seznanjeni s pomenom varovanja okolja, kot so dijaki programa Tehnik oblikovanja.

Tabela 25: Uresničevanje vsebin/elementov integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom glede na izobraževalni program

Pri delodajalcu me spodbujajo, da uporabljam sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	5	4,3	26	22,6	42	36,5	42	36,5	115	100
Tehnik oblikovanja	10	11,6	21	24,4	37	43,0	18	20,9	86	100

73,0% dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik mehatronike meni, da jih na praktičnem usposabljanju z delom pogosto (36,5%) oz. vedno (36,5%) spodbujajo k uporabi sodobne

informacijsko-komunikacijske tehnologije, medtem ko tako pravi 63,9% (43,0% pogosto oz. 20,9% vedno) dijakov iz programa Tehnik oblikovanja. Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost χ^2 ($\alpha = 0,044$; $g = 3$) = 8,100, zato lahko na podlagi vzorčnih podatkov sprejmemo sklep, da dijake iz programa Tehnik mehatronike na praktičnem usposabljanju z delom pogosteje spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije kot dijake iz programa Tehnik oblikovanja.

Tabela 26: Uresničevanje vsebin/elementov integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom glede na izobraževalni program

Pri delodajalcu pričakujejo, da skrbim za varnost pri delu.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	2	1,7	9	7,8	24	20,7	81	69,8	116	100
Tehnik oblikovanja	2	2,4	13	15,3	33	38,8	37	43,5	85	100

Večina dijakov (90,5%), ki se izobražuje po programu Tehnik mehatronike, meni, da od njih na praktičnem usposabljanju z delom vedno (69,8%) oz. pogosto (20,7%) pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu, medtem ko je takšnih dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik oblikovanja manj - 82,3% (43,5% vedno in 38,8% pogosto). Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,003$; $g = 3$) = 14,168. To pomeni, da lahko na podlagi vzorčnih podatkov sprejmemo sklep, da mentorji Tehnikov mehatronike na praktičnem usposabljanju z delom pogosteje od njih pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu, kot mentorji Tehnikov oblikovanja.

Tabela 27: Uresničevanje vsebin/elementov integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom glede na izobraževalni program

Pri delodajalcu pričakujejo, da skrbim za zdravje pri delu.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	1	0,9	7	6,0	30	25,9	78	67,2	116	100
Tehnik oblikovanja	4	4,7	22	25,6	30	34,9	30	34,9	86	100

Večina dijakov, ki se izobražuje po programu Tehnik mehatronike (93,1%), meni, da od njih na praktičnem usposabljanju z delom pogosto (25,9%) oz. vedno (67,2%) pričakujejo, da skrbijo za zdravje pri delu, medtem ko 69,8% dijakov iz programa Tehnik oblikovanja pravi, da od njih to pogosto (34,9%) oz. vedno (34,9%) pričakujejo. Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,000$; $g = 3$) = 27,701. Ravno tako, kot pri prejšnji trditvi, lahko tudi tu sprejmemo sklep, da mentorji Tehnikov mehatronike na praktičnem usposabljanju z delom pogosteje pričakujejo od dijakov, da skrbijo za zdravje pri delu, kot mentorji dijakov iz programa Tehnik oblikovanja.

Do statistično pomembnih razlik prihaja tudi med posameznimi šolami. Prikazujemo samo tiste trditve, pri katerih je prišlo do statistično pomembnih razlik.

Na šoli B 31,8% dijakov odgovarja, da se na praktičnem usposabljanju z delom nikoli ne seznanjajo s pomenom varovanja okolja (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 16,1%). Vrednost Kullbackovega

preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,000$; $g = 18$) = 60,072. Na šoli A 45,2% dijakov odgovarja, da naloge na praktičnem usposabljanju z delom opravljajo vedno odgovorno (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v najmanj 58,1%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,005$; $g = 18$) = 37,151. Na šoli B 31,8% dijakov navaja, da pri izvajanju delovnih nalog z zaposlenimi vedno dobro sodelujejo (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v najmanj 40,0%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,024$; $g = 18$) = 31,614. Na šoli D 40,3% dijakov navaja, da na praktičnem usposabljanju z delom od njih pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v najmanj 50,0%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,001$; $g = 18$) = 41,418. Na šoli D 33,3% in šoli B 36,4% dijakov navaja, da na praktičnem usposabljanju z delom od njih pričakujejo, da skrbijo za zdravje pri delu (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v najmanj 52,4%). Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,001$; $g = 18$) = 42,705.

Če povzamemo. Slabih 90% dijakov navaja, da z zaposlenimi dobro sodelujejo, da naloge opravljajo odgovorno ter da od njih pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu. Dobrih 80% jih ocenjuje, da na praktičnem usposabljanju z delom od njih pričakujejo, da skrbijo za zdravje pri delu, slabih 70% pa, da jih na praktičnem usposabljanju z delom spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije ter jih seznanijo s pomenom varovanja okolja. 60% dijakov pravi, da jih seznanijo z načini poslovnega komuniciranja, polovica pa še, da jih seznanijo tudi s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev. Odgovori dijakov iz programa Tehnik mehatronike in dijakov iz programa Tehnik oblikovanja glede uresničevanja elementov integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom se pri določenih trditvah statistično pomembno razlikujejo, prav tako se statistično pomembno razlikujejo tudi odgovori dijakov med posameznimi šolami.

Sklenimo:

- *Vsebine in elementi integriranih ključnih kvalifikacij, po katerih smo v evalvaciji spraševali, se po mnenju dijakov razmeroma uspešno udeležujejo tako pri praktičnem pouku v šoli kot na praktičnem usposabljanju z delom pri delodajalcu.*
- *Večina dijakov namreč meni (slabih 90%), da naloge pri praktičnem pouku in na praktičnem usposabljanju z delom opravljajo odgovorno, da s sošolci v šoli in zaposlenimi na praktičnem usposabljanju z delom dobro sodelujejo (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: socialne spretnosti) ter da pri praktičnem pouku in na praktičnem usposabljanju z delom od njih pričakujejo, da skrbijo za varnost pri delu (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: zdravje in varnost pri delu). Prav tako jih večina meni (80%), da pri praktičnem pouku in na praktičnem usposabljanju z delom od njih pričakujejo, da skrbijo za zdravje pri delu (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: zdravje in varnost pri delu).*
- *Slabih 70% jih meni, da jih tako učitelji praktičnega pouka kot mentorji na praktičnem usposabljanju z delom spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje) ter da jih mentorji seznanijo s pomenom varovanja okolja – takšnih učiteljev praktičnega pouka je dobrih 50% (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: okoljska vzgoja).*

- *Približno polovica (50%) dijakov še ocenjuje, da jih pri praktičnem pouku in na praktičnem usposabljanju z delom seznanijo z načini poslovnega komuniciranja (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: podjetništvo) ter s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: načrtovanje in vodenje kariere).*
- *Odgovori dijakov iz programa Tehnik mehatronike in dijakov iz programa Tehnik oblikovanja glede uresničevanja elementov integriranih ključnih kvalifikacij v šoli se pri določenih trditvah statistično pomembno razlikujejo, prav tako se statistično pomembno razlikujejo tudi odgovori dijakov med posameznimi šolami.*

2.1.3. Ocena Poročila o praktičnem izobraževanju

Pri oceni Poročila za praktično izobraževanje nas je zanimalo, v kolikšni meri je ta didaktični pripomoček zaživel na šolah pri praktičnem pouku ter pri delodajalcih na praktičnem usposabljanju z delom. V anketnem vprašalniku smo dijakom v zvezi s Poročilom o praktičnem izobraževanju zastavili tri vprašanja:

- ali vodijo Poročilo pri praktičnem pouku (dijaki so izbirali med štirimi možnimi odgovori) in na praktičnem usposabljanju z delom (dijaki so izbirali med dvema možnima odgovoroma),
- kako poteka priprava Poročila pri praktičnem pouku (dijaki so štiri trditve ocenjevali s številkami od 4 – 1, pri čemer 4 pomeni sproti, po vsaki delovni nalogi, 3 samo ob zaključku ocenjevalnega obdobja, 2 samo na koncu šolskega leta in 1 trditev ne drži) in pri praktičnem usposabljanju z delom (dijaki so tri trditve ocenjevali s številkami od 4 – 0, pri čemer 4 pomeni sproti, po vsaki delovni nalogi, 3 samo ob zaključku prakse pri delodajalcu, 2 samo ob zaključku ocenjevalnega obdobja, 1 na koncu šolskega leta in 0 trditev ne drži),
- kakšna je didaktična narava Poročila o praktičnem izobraževanju pri praktičnem pouku (dijaki so štiri trditve ocenjevali s številkami od 4 – 0, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko, 1 nikoli in 0 Poročila ne vodim) ter na praktičnem usposabljanju z delom (dijaki so tri trditve ocenjevali po enaki lestvici kot pri praktičnem pouku).

Najprej si bomo pogledali, kako je z vodenjem in pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju **v šoli pri praktičnem pouku.**

Tabela 28: Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju pri praktičnem pouku

Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju	Število dijakov	Odstotek dijakov
Da, pri vseh strokovno vsebinskih sklopih	32	14,7
Da, pri nekaterih	50	23,0
Da, pri enem strokovno vsebinskem sklopu	11	5,1
Ne	124	57,1
Skupaj	217	100,0

Kot je razvidno iz tabele, **dijaki v večini (57,1%) pri praktičnem pouku v šoli ne vodijo Poročila o praktičnem izobraževanju**. Pri nekaterih strokovno vsebinskih sklopih vodi Poročilo 23% dijakov, pri vseh strokovno vsebinskih sklopih slabih 15% dijakov ter pri enem strokovno vsebinskem sklopu približno 5% dijakov.

V odgovorih dijakov med šolami je prišlo do statistično pomembnih razlik. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,000; g = 18) = 194,308$. Na šoli C odgovori dijakov odstopajo od povprečja navzgor, saj 82% dijakov navaja, da vodi Poročilo o praktičnem izobraževanju (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 34,0%). Na šolah A, B in D prav tako odgovori dijakov odstopajo od povprečja navzgor, saj v šoli B vsi dijaki navajajo (100%), da Poročila o praktičnem izobraževanju ne vodijo, v šoli A jih Poročila ne vodi 82,6%, v šoli D pa 75,6% dijakov (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 34,0%).

Če primerjamo odgovore dijakov glede na izobraževalni program, ki ga obiskujejo, ugotovimo, da se njihovi odgovori pri vodenju Poročila o praktičnem izobraževanju razlikujejo. V programu Tehnik oblikovanja slabih 90% dijakov Poročila o praktičnem izobraževanju ne vodi (pri vseh strokovno vsebinskih sklopih, pri nekaterih oz. pri enem), medtem ko je takšnih dijakov iz programa Tehnik mehatronike le 35,2%. Razlike med dijaki glede na izobraževalni program so tudi statistično pomembne. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,000; g = 3) = 69,636$.

Tabela 29: Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju pri praktičnem pouku glede na izobraževalni program

Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju	Dijaki Tehnik mehatronike		Dijaki Tehnik oblikovanja	
	f	f%	f	f%
Da, pri vseh strokovno vsebinskih sklopih	27	21,6	5	5,4
Da, pri nekaterih	47	37,6	3	3,3
Da, pri enem strokovno vsebinskem sklopu	7	5,6	4	4,3
Ne	44	35,2	80	87,0
Skupaj	125	100,0	92	100,0

2.1.3.1. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju v šoli

Tabela 30: Potek priprave Poročila o praktičnem izobraževanju v šoli

Vpliv na izbiro	Trditev ne drži		Samo na koncu šolskega leta		Samo ob zaključku ocenjev. obdobja		Sproti, po vsaki delovni nalogi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Učitelj mi pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju.	46	50,0	6	6,5	13	14,1	27	29,3	92	100
2. Učitelj pregleduje Poročilo o praktičnem izobraževanju.	4	4,3	6	6,5	16	17,4	66	71,7	92	100
3. Učitelj praktičnega pouka Poročilo o praktičnem izobraževanju oceni.	11	12,4	2	2,2	19	21,3	57	64,0	89	100

Skoraj **95% dijakov** pravi, da **učitelj pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju**, od tega jih 71,7% navaja, da učitelj pregleduje Poročilo sproti, po vsaki delovni nalogi, dobrih 17%, da samo ob zaključku ocenjevalnega obdobja, 6,5% pa, da samo na koncu šolskega leta. Da **učitelj pregledano Poročilo tudi oceni**, trdi skoraj **88% dijakov**, od tega jih 64% pravi, da učitelj Poročilo oceni sproti, po vsaki delovni nalogi, dobrih 21%, da samo ob zaključku ocenjevalnega obdobja, in 2,2%, da samo ob koncu šolskega leta.

Polovica dijakov pravi, da jim učitelj ne pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju, medtem ko jih 29,3% navaja, da jim učitelj pomaga pri izpolnjevanju Poročila sproti, po vsaki delovni nalogi, ter da jim učitelj pomaga samo ob zaključku ocenjevalnega obdobja (dobrih 14% dijakov).

Če odgovore dijakov primerjamo glede na izobraževalni program, ugotovimo, da se njihovi odgovori razlikujejo. Razlike med posameznimi odgovori dijakov iz obeh izobraževalnih programov prikazujemo za vsako trditev posebej.

Tabela 31: Potek priprave Poročila o praktičnem izobraževanju v šoli glede na izobraževalni program

Učitelj mi pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju.	Trditev ne drži		Samo na koncu šolskega leta		Samo ob zaključku ocenjev. obdobja		Sproti, po vsaki delovni nalogi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	40	49,4	4	4,9	11	13,6	26	32,1	81	100
Tehnik oblikovanja	6	54,5	2	18,2	2	18,2	1	9,1	11	100

49,4% dijakov iz programa Tehnik mehatronike pravi, da jim učitelj ne pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju, medtem ko jih 32,1% pravi, da jim učitelj pomaga pri izpolnjevanju sproti, po vsaki delovni nalogi. 54,5% dijakov iz programa Tehnik

oblikovanja navaja, da jim učitelj ne pomaga pri izpolnjevanju Poročila, medtem ko en dijak meni, da mu učitelj pri tem pomaga sproti. Razlike med dijaki niso statistično pomembne.

Tabela 32: Potek priprave Poročila o praktičnem izobraževanju v šoli glede na izobraževalni program

Učitelj pregleduje Poročilo o praktičnem izobraževanju.	Trditev ne drži		Samo na koncu šolskega leta		Samo ob zaključku ocenjev. obdobja		Sproti, po vsaki delovni nalogi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	/	/	1	1,2	15	18,5	65	80,2	81	100
Tehnik oblikovanja	4	36,4	5	45,5	1	9,1	1	9,1	11	100

80,2% dijakov, ki se izobražujejo po programu Tehnik mehatronike, pravi, da jim učitelj pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju sproti, pri dijakih iz programa Tehnik oblikovanja en dijak pravi, da mu učitelj Poročilo pregleda sproti, po vsaki delovni nalogi, medtem ko jih 36,4% (4 dijaki) meni, da jim Poročila ne pregleda. Razlike med odgovori dijakov so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,000; g = 3) = 44,102$. Torej lahko sprejmemo sklep, da učitelji praktičnega pouka v programu Tehnik mehatronike sproti pregledujejo Poročilo o praktičnem izobraževanju, v programu Tehnik oblikovanja pa jim ga v večji meri sploh ne pregledujejo.

Tabela 33: Potek priprave Poročila o praktičnem izobraževanju v šoli glede na izobraževalni program

Učitelj praktičnega pouka Poročilo o praktičnem izobraževanju oceni.	Trditev ne drži		Samo na koncu šolskega leta		Samo ob zaključku ocenjev. obdobja		Sproti, po vsaki delovni nalogi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	5	6,3	1	1,3	18	22,8	55	69,6	79	100
Tehnik oblikovanja	6	60,0	1	10,0	1	10,0	2	20,0	10	100

69,6% dijakov iz programa Tehnik mehatronike pravi, da jim učitelj Poročilo o praktičnem izobraževanju tudi oceni sproti, po vsaki delovni nalogi, medtem ko jih 6,3% pravi, da jim učitelj praktičnega pouka Poročila o praktičnem izobraževanju ne ocenjuje. V programu Tehnik oblikovanja dva dijaka pravita, da učitelj praktičnega pouka Poročilo oceni sproti, po vsaki delovni nalogi, medtem ko jih 60% pravi, da jim učitelj Poročila o praktičnem izobraževanju ne oceni. Razlike med odgovori dijakov glede na različen izobraževalni program so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,000; g = 3) = 19,458$. Zato lahko sklepamo, da učitelji praktičnega pouka v programu Tehnik mehatronike večinoma ocenjujejo Poročilo o praktičnem izobraževanju sproti (ko ga pregledajo), v programu Tehnik oblikovanja pa jim ga v večji meri ne ocenjujejo, ker ga tudi ne pregledajo.

Če povzamemo. Slabih 90% dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik oblikovanja odgovarja, da Poročila o praktičnem izobraževanju v šoli pri praktičnem pouku ne vodi, medtem ko slabih 65% dijakov iz programa Tehnik mehatronike pravi, da Poročilo o praktičnem izobraževanju v šoli vodi. Skoraj 95% dijakov pravi, da jim učitelj pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju, slabih 90% pa še, da jim učitelj pregledano Poročilo tudi oceni. Polovica dijakov pravi, da jim učitelj pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju ne pomaga. Razlike med odgovori dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik mehatronike in dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik oblikovanja ter med šolami so statistično pomembne.

2.1.3.2. Poročilo o Praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktični pripomoček v šoli

Tabela 34: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktičen pripomoček v šoli

Trditev	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju so razumljiva.	/	/	9	10,0	59	65,6	22	24,4	90	100
2. Poročilo o praktičnem izobraževanju je dober učni pripomoček.	12	13,2	35	38,5	28	30,8	16	17,6	91	100
3. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju je odvečno delo.	10	11,4	31	35,2	37	42,0	10	11,4	88	100
4. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju je zahtevno delo.	3	3,5	27	31,4	39	45,3	17	19,8	86	100

Da so **navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju** pogosto (65,6%) oz. vedno (24,4%) **razumljiva**, meni 90% dijakov, 10% pa jih meni, da so redko razumljiva.

Da je **priprava Poročila o praktičnem izobraževanju** pogosto (45,3%) oz. vedno (19,8%) **zahtevno delo**, meni dobrih 65% dijakov, medtem ko jih skoraj 35% odgovarja, da priprava Poročila ni zahtevno (3,5%) oz. je redko (31,4%) zahtevno delo.

Da je Poročilo o praktičnem izobraževanju pogosto (30,8%) oz. vedno (17,6%) dober učni pripomoček, meni dobrih 48% dijakov, medtem ko jih 13,2% meni, da ni dober oz. 38,5% da je redko dober učni pripomoček.

Da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pogosto (42,0%) oz. vedno (11,4%) odvečno delo, ocenjuje dobrih 52% dijakov, da ni odvečno delo (11,4%) oz. da je redko odvečno delo (35,2%), pa meni slabih 47% dijakov.

Če odgovore dijakov iz obeh izobraževalnih programov medsebojno primerjamo, ugotovimo, da se njihovi odgovori razlikujejo. Razlike med posameznimi odgovori dijakov prikazujemo za vsako trditev posebej.

Tabela 35: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktičen pripomoček v šoli glede na izobraževalni program

Navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju so razumljiva.	Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	7	9,3	49	65,3	19	25,3	75	100
Tehnik oblikovanja	1	10,0	8	80,0	1	10,0	10	100

Da so navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju pogosto (65,3%) oz. vedno (25,3%) razumljiva, meni dobrih 90% dijakov iz programa Tehnik mehatronike, medtem ko jih 9,3% meni, da so navodila za pripravo Poročila redko razumljiva. 9 od 10 dijakov iz programa Tehnik oblikovanja meni, da so navodila za pripravo Poročila pogosto oz. vedno razumljiva, enemu dijaku se zdijo navodila redko razumljiva. Razlike med odgovori dijakov glede na izobraževalni program niso statistično pomembne.

Tabela 36: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktičen pripomoček v šoli glede na izobraževalni program

Poročilo o praktičnem izobraževanju je dober učni pripomoček.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	11	14,7	29	38,7	23	30,7	12	16,0	75	100
Tehnik oblikovanja	1	9,1	4	36,4	3	27,3	3	27,3	11	100

Da je Poročilo o praktičnem izobraževanju pogosto (30,7%) oz. vedno (16,0%) dober učni pripomoček, meni 46,7% dijakov, ki se izobražujejo po izobraževalnem programu Tehnik mehatronike, medtem ko jih dobrih 53% navaja, da Poročilo ni (14,7%) oz. je redko (38,7%) dober didaktični pripomoček. Da je Poročilo pogosto oz. vedno dober učni pripomoček, meni 6 od 11 dijakov, ki se izobražujejo po programu Tehnik oblikovanja, medtem ko jih 5 navaja, da Poročilo ni oz. je redko dober didaktični pripomoček.

Tabela 37: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktičen pripomoček v šoli glede na izobraževalni program

Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju je odvečno delo.	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	7	9,6	25	34,2	33	45,2	8	11,0	73	100
Tehnik oblikovanja	3	27,3	4	36,4	2	18,2	2	18,2	11	100

Da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pogosto (45,2%) oz. vedno (11,0%) odvečno delo, meni 56,2% dijakov iz programa Tehnik mehatronike, medtem ko jih 43,8% navaja, da priprava Poročila ni (9,6%) oz. je redko (34,2%) odvečno delo. Da priprava Poročila o praktičnem izobraževanju ni odvečno oz. je redko odvečno delo, meni 7 dijakov iz programa Tehnik oblikovanja, medtem ko 4 navajajo, da je priprava Poročila pogosto oz. vedno odvečno delo.

Tabela 38: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktičen pripomoček v šoli glede na izobraževalni program

Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju je zahtevno delo,	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	1	1,3	21	28,0	36	48,0	17	22,7	75	100
Tehnik oblikovanja	2	18,2	6	54,5	3	27,3	/	/	11	100

Da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pogosto (48,0%) oz. vedno (22,7%) zahtevno delo, meni dobrih 70% dijakov, ki obiskujejo program Tehnik mehatronike, medtem ko jih dobrih 29% navaja, da priprava Poročila ni zahtevno (1,3%) oz. je redko (28,0%) zahtevno delo. Da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pogosto oz. vedno zahtevno delo, menijo trije dijaki iz programa Tehnik oblikovanja, medtem ko jih 8 navaja, da priprava Poročila ni oz. je redko zahtevno delo.

Če povzamemo. Dijake, ki Poročilo o praktičnem izobraževanju pri praktičnem pouku vodijo, smo spraševali tudi po tem, ali je Poročilo ustrezen didaktičen pripomoček pri praktičnem pouku. Dijaki iz izobraževalnega programa Tehnik mehatronike odgovarjajo, da so navodila za pripravo Poročila razumljiva (dobrih 90%), dobrih 70% jih meni, da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju zahtevno delo, dobrih 56%, da je priprava Poročila odvečno delo, ter slabih 47%, da je Poročilo dober učni pripomoček. Dijaki iz programa Tehnik oblikovanja pa odgovarjajo, da je Poročilo dober učni pripomoček (6 od 11 dijakov), večina meni, da so navodila za pripravo Poročila razumljiva, 7 od 11 dijakov, da priprava Poročila ni odvečno delo, 8 dijakov pa, da priprava Poročila o praktičnem izobraževanju ni zahtevno delo.

Sedaj bomo pogledali še, kako je z vodenjem in pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju **pri praktičnem usposabljanju z delom.**

2.1.3.3. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom

Tabela 39: Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom

Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju	Število dijakov	Odstotek dijakov
Da	180	83,3
Ne	36	16,7
Skupaj	216	100,0

Na praktičnem usposabljanju z delom **83,3% dijakov vodi Poročilo o praktičnem izobraževanju**, medtem ko jih 16,7% navaja, da Poročila ne vodi. Pri dijakih iz izobraževalnega programa Tehnik mehatronike in dijakih programa Tehnik oblikovanja ni bistvenih razlik v odgovorih glede vodenja Poročila o praktičnem izobraževanju na

praktičnem usposabljanju z delom. V odgovorih dijakov med šolami pa prihaja do statistično pomembnih razlik.

Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,015$; $g = 6$) = 15,864. Na šoli A 35,6% dijakov navaja, da na praktičnem usposabljanju z delom ne vodi Poročila o praktičnem izobraževanju (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v največ 16,7%).

Tiste dijake, ki so odgovorili, da na praktičnem usposabljanju z delom vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju, smo spraševali še po tem, kako večinoma poteka njegova priprava.

Tabela 40: Potek priprave Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom

Trditev	Trditev ne drži		Samo na koncu šolskega leta		Samo ob zaključku ocenjev. obdobja		Samo ob zaključku prakse pri delod.		Sproti, po vsaki delovni nalogi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Poročilo o praktičnem izobraževanju izpolnjujem.	1	0,6	1	0,6	3	1,7	75	43,6	92	53,5	172	100
2. Delodajalec mi pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju.	55	31,8	/	/	5	2,9	50	28,9	63	36,4	173	100
3. Delodajalec pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju.	24	14,0	5	2,9	8	4,7	92	53,8	42	24,6	171	100

Poročilo o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom izpolnjujejo skoraj vsi dijaki, od tega jih 53,5% Poročilo izpolnjuje sproti, po vsaki delovni nalogi, 43,6% pa jih Poročilo izpolni samo ob zaključku praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu.

86% dijakov pravi, da jim delodajalec pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju (sproti, po vsaki delovni nalogi 24,6% oz. samo ob zaključku prakse pri delodajalcu 53,8%), medtem ko jih slabih 14% navaja, da jim delodajalec Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom ne pregleduje.

Slabih 70% dijakov pa pravi, da jim delodajalec pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju (sproti, po vsaki delovni nalogi 36,4% oz. samo ob zaključku prakse pri delodajalcu 28,9%), medtem ki jih dobrih 30% meni, da jim delodajalec pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju ne pomaga.

V odgovorih dijakov med šolami je prišlo do statistično pomembnih razlik pri dveh postavkah. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ za drugo postavko ($\alpha = 0,000$; $g = 24$) = 56,656. Na šoli B 71,4% dijakov pravi, da jim mentor pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju ne pomaga (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 35,0%), 81% dijakov na šoli G pravi, da jim mentor pregleda Poročilo sproti, po vsaki delovni nalogi (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 50%). Pri tretji postavki znaša

vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,000$; $g = 24$) = 61,527. Na šoli E je 20,0% dijakov navedlo, da Poročila o praktičnem izobraževanju ne vodi, prav tako je 14,6% takšnih dijakov na šoli A (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 4,5%).

Če primerjamo odgovore dijakov iz programa Tehnik mehatronike in dijakov iz programa Tehnik oblikovanja glede priprave Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom, ugotovimo, da se njihovi odgovori bistveno ne razlikujejo pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju, razlikujejo pa se v tem, ali jim delodajalec pomaga pri izpolnjevanju Poročila, in v tem, ali jim delodajalec pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju. Razlike med posameznimi odgovori dijakov glede na izobraževalni program za zadnji dve postavki prikazujemo za vsako trditev posebej.

Tabela 41: Potek priprave Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom glede na izobraževalni program

Delodajalec mi pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju.	Trditev ne drži		Samo na koncu šolskega leta		Samo ob zaključku ocenjev. obdobja		Samo ob zaključku prakse pri delod.		Sproti, po vsaki delovni nalogi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	21	21,9	/	/	4	4,2	23	24,0	48	50,0	96	100
Tehnik oblikovanja	34	44,2	/	/	1	1,3	27	35,1	15	19,5	77	100

Da delodajalec pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju, meni slabih 80% dijakov iz programa Tehnik mehatronike (sproti, po vsaki delovni nalogi 50%, samo ob zaključku prakse pri delodajalcu 24%), medtem ko jih slabih 22% meni, da jim delodajalec ne pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju. Takšnih dijakov, ki obiskujejo izobraževalni program Tehnik oblikovanja, in menijo, da jim delodajalec pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju, je slabih 56% (samo ob zaključku prakse pri delodajalcu 35,1%, sproti, po vsaki delovni nalogi 19,5%), medtem ko 44,2% dijakov navaja, da jim delodajalec ne pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju. Razlike med odgovori dijakov glede na izobraževalni program so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,000$; $g = 4$) = 21,437, kar pomeni, da jim delodajalci ne pomagajo v enaki meri pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju: Tehnikom mehatronike pogosteje pomagajo pri izpolnjevanju Poročila sproti, Tehnikom oblikovanja pa ob zaključku praktičnega usposabljanja.

Tabela 42: Potek priprave Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom glede na izobraževalni program

Delodajalec pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju.	Trditev ne drži		Samo na koncu šolskega leta		Samo ob zaključku ocenjev. obdobja		Samo ob zaključku prakse pri delod.		Sproti, po vsaki delovni nalogi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
Tehnik mehatronike	6	6,3	2	2,1	6	6,3	49	51,0	33	34,4	96	100
Tehnik oblikovanja	18	24,0	3	4,0	2	2,7	43	57,3	9	12,0	75	100

Dijakov iz programa Tehnik mehatronike, ki pravijo, da jim delodajalec pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju, je slabih 94% (samo ob zaključku prakse pri delodajalcu 51,0%, sproti, po vsaki delovni nalogi 34,4%), medtem ko slabih 7% dijakov navaja, da jim delodajalec Poročila o praktičnem izobraževanju ne pregleduje. Takšnih dijakov iz programa Tehnik oblikovanja, ki pravijo, da jim delodajalec Poročila ne pregleda, je 24%, medtem ko 66% dijakov pravi, da jim delodajalec pregleda Poročilo o praktičnem izobraževanju (samo ob zaključku prakse pri delodajalcu 57,3%, sproti, po vsaki delovni nalogi 12%). Razlike med odgovori dijakov iz programa Tehnik mehatronike in dijakov iz programa Tehnik oblikovanja so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,000; g = 4) = 20,959$.

Če povzamemo. Na praktičnem usposabljanju z delom skoraj vsi dijaki iz obeh izobraževalnih programov izpolnjujejo Poročilo o praktičnem izobraževanju. Da jim delodajalec pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju, navaja slabih 80% dijakov iz programa Tehnik mehatronike in skoraj 56% dijakov iz programa Tehnik oblikovanja, da jim delodajalec Poročilo tudi pregleda, pa navaja dobrih 93% dijakov iz programa Tehnik mehatronike in 76% dijakov iz programa Tehnik oblikovanja. Razlike med odgovori dijakov glede na izobraževalni program in tudi glede na šolo so statistično pomembne.

2.1.3.4. Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktični pripomoček na praktičnem usposabljanju z delom

Tabela 43: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktičen pripomoček na praktičnem usposabljanju z delom

Trditev	Nikoli		Redko		Pogosto		Vedno		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu so razumljiva.	7	4,2	22	13,1	76	45,2	63	37,5	168	100
2. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu je odvečno delo.	33	19,8	52	31,1	56	33,5	26	15,6	167	100
3. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu je zahtevno delo.	23	13,9	67	40,4	52	31,3	24	14,5	166	100

Večina dijakov navaja (**82,7%**), da so **navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu** pogosto (45,2%) oz. vedno (37,5%) **razumljiva**, medtem ko jih dobrih 17% meni, da navodila niso (4,2%) oz. so redko (13,1%) razumljiva.

49,1% dijakov ocenjuje, da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu pogosto (33,5%) oz. vedno (15,6%) odvečno delo.

Da priprava Poročila pri delodajalcu ni zahtevno (13,9%) oz. je redko (40,4%) zahtevno delo, meni okoli 55% dijakov, medtem ko jih dobrih 45% navaja, da je priprava Poročila pri delodajalcu pogosto (31,3%) oz. vedno (14,5%) zahtevno delo.

Če primerjamo odgovore dijakov glede na izobraževalni program, ugotovimo, da se njihovi odgovori o tem, ali je Poročilo o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom ustrezen didaktični pripomoček, bistveno ne razlikujejo, zato teh podatkov na tem mestu tabelarično ne prikazujemo. Razlike v odgovorih dijakov glede na program niso statistično pomembne.

V odgovorih dijakov med šolami pa prihaja do statistično pomembnih razlik pri dveh postavkah. Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ za drugo postavko ($\alpha = 0,030$; $g = 24$) = 38,623. Na šoli E 20,0% dijakov odgovarja, da Poročila o praktičnem izobraževanju ne vodi, istega mnenja je 15,4% dijakov s šole A (dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 4,5%). Pri tretji postavki znaša vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I}$ ($\alpha = 0,002$; $g = 24$) = 48,292. (Dijaki na istih dveh šolah navajajo iste odstotke pri trditvi, da Poročila o praktičnem izobraževanju ne vodijo.)

Če povzamemo. Dobrih 82% dijakov iz obeh programov ocenjuje, da so navodila za pripravo Poročila pri delodajalcu razumljiva, slaba polovica pa (malo manj kot 50%) jih meni, da je priprava Poročila pri delodajalcu odvečno delo ter da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu tudi zahtevno delo. Razlike med odgovori dijakov med šolami so statistično pomembne.

Sklenimo:

- *Večina dijakov iz programa Tehnik oblikovanja (slabih 90%) odgovarja, da Poročila o praktičnem izobraževanju v šoli pri praktičnem pouku ne vodi, medtem ko večina dijakov iz programa Tehnik mehatronike (slabih 65%) odgovarja, da Poročilo o praktičnem izobraževanju v šoli vodi.*
- *Dijaki iz obeh izobraževalnih programov pravijo, da jim učitelj praktičnega pouka Poročilo pregleda (skoraj 95%) in oceni (88%) ter da jim pri izpolnjevanju Poročila pomaga (50%).*
- *Večina dijakov iz programa Tehnik mehatronike ocenjuje, da so navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju razumljiva (dobrih 90%) ter da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju zahtevno (dobrih 70%) in odvečno (dobrih 55%) delo. Dobrih 46% jih meni, da je Poročilo o praktičnem izobraževanju dober učni pripomoček. Po drugi strani pa 9 od 10 dijakov iz programa Tehnik oblikovanja ocenjuje, da so navodila za pripravo Poročila razumljiva, 6 od 11 jih meni, da je*

Poročilo dober učni pripomoček, 7, da priprava Poročila ni odvečno delo, ter 8, da priprava Poročila o praktičnem izobraževanju ni zahtevno delo.

- *Drugačno sliko kot v šoli pri praktičnem pouku smo dobili pri vodenju Poročila o praktičnem izobraževanju na praktičnem usposabljanju z delom. Tu tako večina dijakov iz programa Tehnik mehatronike kot dijakov iz programa Tehnik oblikovanja (dobrih 83%) odgovarja, da na praktičnem usposabljanju z delom vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju.*
- *Dijaki, ki na praktičnem usposabljanju z delom vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju, v večini (slabih 70%) odgovarjajo, da jim delodajalec pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju (tako meni slabih 80% dijakov iz izobraževalnega programa Tehnik mehatronike in 56% dijakov iz programa Tehnik oblikovanja) ter da jim delodajalec Poročilo tudi pregleda (tako navaja okoli 94% dijakov iz programa Tehnik mehatronike in 66% dijakov iz programa Tehnik oblikovanja). Dobrih 82% vseh anketiranih dijakov še ocenjuje, da so navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu razumljiva, polovica pa (50%) jih meni, da je priprava Poročila pri delodajalcu odvečno delo ter da je priprava Poročila o praktičnem izobraževanju pri delodajalcu tudi zahtevno delo.*
- *Razlike med odgovori dijakov glede na izobraževalni program in tudi razlike med šolami so statistično pomembne.*

2.1.4. Zadovoljstvo dijakov s praktičnim izobraževanjem

Pri zadovoljstvu dijakov s praktičnim izobraževanjem nas je zanimalo:

- kako so dijaki zadovoljni s praktičnim poukom na šoli,
- kako so dijaki zadovoljni s praktičnim usposabljanjem z delom pri delodajalcu.

2.1.4.1. Zadovoljstvo dijakov s praktičnim poukom

Najprej si bomo pogledali, kako so dijaki zadovoljni s praktičnim poukom na šoli. Dijaki so odgovarjali na vprašanje, pri katerem so izbirali med tremi možnimi odgovori. Če so izbrali odgovor nezadovoljen, so lahko izbiro dodatno pojasnili.

Tabela 44: Zadovoljstvo dijakov s praktičnim poukom na šoli

Stopnja zadovoljstva	Število dijakov	Odstotek dijakov
Zadovoljen	87	40,5
Delno zadovoljen	110	51,2
Nezadovoljen	18	8,4
Skupaj	215	100,0

S praktičnim poukom na šoli je zadovoljnih (40,5%) ali delno zadovoljnih (51,2%) dobrih 90% dijakov, medtem ko jih dobrih 8% s praktičnim poukom na šoli ni zadovoljnih. Pri tem razlike med šolami niso statistično pomembne.

Utemeljitev dijakov, ki s praktičnim poukom v šoli niso zadovoljni, smo razvrstili v naslednje kategorije:

- *premalo praktičnega pouka*: 10 dijakov,
- *premalo uporabne prakse*: 3 dijaki,
- *neupoštevanje kreativnosti, preveč stroke, nejasnost praktičnega pouka, premajhne učilnice*: po 1 dijak.

Dijaki, ki s praktičnim poukom v šoli niso zadovoljni, argumentirajo svoje nezadovoljstvo s premajhnim številom ur, namenjenih praktičnemu pouku, ter njegovo slabo uporabnostjo v praksi. Nezadovoljstvo povzročajo tudi premajhne učilnice, neupoštevanje njihove kreativnosti idr.

Če primerjamo odgovore dijakov iz programa Tehnik mehatronike (zadovoljnih oz. delno zadovoljnih je 89,6%, nezadovoljnih 10,4%) in programa Tehnik oblikovanja (zadovoljnih oz. delno zadovoljnih je 94,4%, nezadovoljnih 5,6%), ugotovimo, da se njihovi odgovori glede zadovoljstva s praktičnim poukom bistveno ne razlikujejo. Med programoma tudi ni statistično pomembnih razlik.

2.1.4.2. Zadovoljstvo dijakov s praktičnim usposabljanjem z delom

Tudi pri vprašanju o zadovoljstvu dijakov s praktičnim usposabljanjem z delom so lahko dijaki izbirali med tremi možnimi odgovori. Če so izbrali odgovor nezadovoljen, so lahko izbiro dodatno pojasnili.

Tabela 45: Zadovoljstvo dijakov s praktičnim usposabljanjem z delom

Stopnja zadovoljstva	Število dijakov	Odstotek dijakov
Zadovoljen	136	63,6
Delno zadovoljen	63	29,4
Nezadovoljen	15	7,0
Skupaj	214	100,0

S praktičnim usposabljanjem z delom je zadovoljnih (63,6%) oz. delno zadovoljnih (29,4%) 93% dijakov, medtem ko je nezadovoljnih 7% dijakov. Če primerjamo zadovoljstvo dijakov s praktičnim poukom in s praktičnim usposabljanjem z delom, ugotovimo, da je zadovoljstvo dijakov s praktičnim izobraževanjem, tako v šoli kot podjetju, veliko. Hkrati pa so **dijaki nekoliko bolj zadovoljni s praktičnim usposabljanjem z delom pri delodajalcih (zadovoljnih 63,6%, delno zadovoljnih 29,4%) kot pa s praktičnim poukom v šoli (zadovoljnih 40,5%, delno zadovoljnih 51,2%)**.

Odgovore dijakov, ki so s praktičnim usposabljanjem z delom nezadovoljni, smo združili v spodnje kategorije:

- *neorganiziranost praktičnega usposabljanja z delom*: 3 dijaki,
- *ni v povezavi z bodočim poklicem*: 3 dijaki,
- *v šoli se naučim več*: 2 dijaka.

Dijaki, ki s praktičnim usposabljanjem z delom niso zadovoljni, izražajo svoje nezadovoljstvo zaradi njegove neorganiziranosti, nepovezanosti z bodočim poklicem ter s tem, da se na šoli naučijo več kot na usposabljanju.

Če primerjamo odgovore dijakov glede na izobraževalni program, ugotovimo, da so Tehniki mehatronike bolj zadovoljni s praktičnim usposabljanjem z delom (zadovoljnih je 73,4%, delno zadovoljnih 23,4%, nezadovoljnih 3,2%) od Tehnikov oblikovanja (zadovoljnih je 50,0%, delno zadovoljnih 37,8%, nezadovoljnih pa 12,2%). Pri tem je razlika med odgovori tudi statistično pomembna, vrednost χ^2 ($\alpha = 0,001$; $g = 2$) = 14,178.

Tabela 46: Zadovoljstvo dijakov s praktičnim usposabljanjem z delom glede na izobraževalni program

Stopnja zadovoljstva	Dijaki Tehnik mehatronike		Dijaki Tehnik oblikovanja	
	f	f%	f	f%
Zadovoljen	91	73,4	45	50,0
Delno zadovoljen	29	23,4	34	37,8
Nezadovoljen	4	3,2	11	12,2
Skupaj	124	100,0	90	100,0

Sklenimo:

- *Tako dijaki Tehniki mehatronike kot dijaki Tehniki oblikovanja so v splošnem zadovoljni s praktičnim poukom (zadovoljnih 40,5%, delno zadovoljnih 51,2%) v šoli ter s praktičnim usposabljanjem z delom pri delodajalcih (zadovoljnih 63,6%, delno zadovoljnih 29,4%), vendar so s slednjim bolj zadovoljni.*
- *Bistvenih razlik med dijaki glede na izobraževalni program pri zadovoljstvu s praktičnim poukom v šoli ni zaznati. Do razlik med njimi pa prihaja pri zadovoljstvu s praktičnim usposabljanjem z delom, saj so Tehniki mehatronike bolj zadovoljni s praktičnim usposabljanjem z delom pri delodajalcih (zadovoljnih je 73,4%, delno zadovoljnih 23,4%) kot Tehniki oblikovanja (zadovoljnih je 50,0%, delno zadovoljnih 37,8%). Razlike med njimi so tudi statistično pomembne.*

2.1.5. Informiranost dijakov o izobraževalnem programu pred vpisom v srednjo šolo

Pri informiranosti dijakov o izobraževalnem programu pred vpisom v srednjo šolo nas je zanimalo:

- kje so dijaki izvedeli za ta izobraževalni program (med naštetimi postavkami so lahko označili več odgovorov),
- kdo je najbolj vplival na izbiro njihove srednje šole (dijaki so vpliv ocenjevali s številkami od 1 do 4, pri čemer pomeni 1 ni vplival, 2 v glavnem ni vplival, 3 v glavnem je vplival in 4 zelo je vplival),
- kako bi se odločili ob ponovnem vpisu v srednjo šolo (dijaki so izbirali med tremi odgovori, pri dveh so imeli možnost odgovor utemeljiti).

Tabela 47: Informacije o izobraževalnem programu

Vir informacij	Število dijakov	Odstotek dijakov
1. V osnovni šoli	122	56,2
2. Informativni dan	79	36,4
3. Prijatelji	44	20,3
4. Starši	43	19,8
5. Mediji (TV, časopis, radio)	24	11,1
6. Drugo	8	3,7

Iz tabele je razvidno, da je **največ dijakov (56,2%) za izobraževalni program** Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja **izvedelo v osnovni šoli**, dobrih 35% na informativnem dnevu, okoli 20 % od prijateljev in staršev ter 11% prek medijev. Slabi 4% dijakov so izbrali odgovor drugo. Odgovore, zapisane pod rubriko drugo, smo združili in dobili dve kategoriji. Za ta izobraževalni program so dijaki izvedeli tudi *s pomočjo interneta* (3 dijaki) ter *družinskih članov in sorodnikov* (3 dijaki). Statistična analiza podatkov je pokazala, da med odgovori dijakov posameznih šol ni statistično pomembnih razlik (vrednost χ^2 ($\alpha = 0,557$; $g = 6$) = 4,900).

Tabela 48: Informacije dijakov o izobraževalnem programu glede na izobraževalni program

Vir informacij	Dijaki Tehnik mehatronike		Dijaki Tehnik oblikovanja	
	f	f%	f	f%
1. V osnovni šoli	76	60,8	46	50,0
2. Informativni dan	55	44,0	28	26,1
3. Prijatelji	22	17,6	24	23,9
4. Mediji (TV, časopis, radio)	17	13,6	22	7,6
5. Starši	15	12,0	7	30,4
6. Drugo	1	0,8	7	7,6

Če primerjamo odgovore dijakov Tehnikov mehatronike in Tehnikov oblikovanja glede njihove informiranosti o izobraževalnem programu pred vpisom v srednjo šolo, lahko vidimo, da se odgovori med njimi nekoliko razlikujejo. Dijaki iz programa Tehnik mehatronike so največ informacij o svojem izobraževalnem programu dobili v osnovni šoli (60,8%) in na informativnem dnevu (44,0%), manj pa od prijateljev (17,6), medijev (13,6%) in staršev (12,0%). Dijaki iz programa Tehnik oblikovanja so prav tako največ informacij o svojem

izobraževalnem programu dobili v osnovni šoli (50,0%) in na informativnem dnevu (26,1%), vendar manj kot Tehniki oblikovanja pridobili več informacij od staršev (30,4%) in prijateljev (23,9%). Do statistično pomembnih razlik med odgovori dijakov glede na izobraževalni program je prišlo pri postavki, da so dijaki za ta izobraževalni program izvedeli od staršev. Vrednost χ^2 ($\alpha = 0,001$; $g = 1$) = 11,335.

Tabela 49: Vpliv na izbiro srednje šole

Vpliv na izbiro	Ni vplival		V glavnem ni vplival		V glavnem je vplival		Zelo je vplival		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Svetovalni delavec na OŠ	100	46,3	63	29,2	35	16,2	18	8,3	216	100
2. Učitelj na OŠ	110	50,9	66	30,6	33	15,3	7	3,2	216	100
3. Starši	44	20,5	69	32,1	75	34,9	27	12,6	215	100
4. Prijatelji	92	43,0	62	29,0	51	23,8	9	4,2	214	100
5. Mediji (TV, časopisi, radio)	117	54,9	56	26,3	31	14,6	9	4,2	213	100
6. Moj poklicni interes	14	6,6	20	9,4	75	35,4	103	48,6	212	100
7. Informativni dan na srednji šoli	19	9,0	37	17,5	96	45,5	59	28,0	211	100
8. Zgledi uspešnih podjetij oz. zasebnikov	87	40,5	68	31,6	50	23,3	10	4,7	215	100
9. Drugo: »lasten interes, ustvarjalnost, sorodstvene vezi«										

Poleg tega, kje so dijaki izvedeli za izobraževalni program, nas je zanimalo tudi, kdo je po njihovem mnenju najbolj vplival na izbiro srednje šole. Vidimo, da je na **izbiro srednje šole najbolj (84%) vplival dijakov poklicni interes** (v glavnem 35,4% oz. zelo 48,6%), sledi informativni dan na srednji šoli (73,5% – v glavnem 45,5% oz. zelo 28,0%) ter starši (47,5% – v glavnem 34,9% oz. zelo 12,6%). Vpliv (v glavnem oz. zelo je vplival) svetovalnega delavca na OŠ, prijateljev in uspešnih podjetij oz. zasebnikov na izbiro srednje šole je manjši od 30%, vpliv učitelja na OŠ in medijev pa manjši od 20%. Rubriko drugo je izbralo 21 dijakov, pri čemer pa pogostosti vpliva niso napisali. Pod kategorijo drugo pri vplivu na izbiro šole prevladuje *lasten interes dijakov* (12 dijakov), *ustvarjalnost* (2 dijaka) in *sorodstvene vezi* (1 dijak).

Pri odgovorih dijakov o tem, kdo je vplival na izbiro srednje šole, glede na izobraževalni program ni opaziti bistvenih razlik. Statistična analiza podatkov je pokazala, da pri nobeni od naštetih postavk med odgovori dijakov iz obeh programov ne prihaja do statistično pomembnih razlik (za vsako postavko in izobraževalni program smo posebej izračunali vrednost χ^2 preizkusa). Prav tako ni statistično pomembnih razlik med šolami (za vsako postavko in šolo smo izračunali vrednost χ^2 preizkusa oz. vrednost Kullbackovega preizkusa 2 \hat{I} , pri tem izračunane vrednosti niso bile statistično pomembne).

Glede na to, da se večina dijakov po končanem izobraževalnem programu ne namerava zaposliti in bo nadaljevala izobraževanje po vertikali (glej 2.1.7), je spodbudno spoznanje, da

prav tako večina dijakov meni, da je na njihovo izbiro srednje šole najbolj vplival njihov poklicni interes.

Na koncu smo dijake spraševali še po mnenju, kako bi izbrali, če bi se ponovno vpisali v srednjo šolo. Večina dijakov, to je 72,6%, bi izbrala enako, medtem ko bi jih slaba četrtina (23,3%) izbrala drug izobraževalni program. 4,2% dijakov je izbralo kategorijo drugo.

Tabela 50: Ob ponovnem vpisu v srednjo šolo bi izbral

Izbira	Število dijakov	Odstotek dijakov
Enako	156	72,6
Drug izobraževalni program	50	23,3
Drugo	9	4,2
Skupaj	215	100,0

Dijaki, ki bi izbrali drug izobraževalni program, so napisali tudi, katerega bi izbrali. Odgovore smo združili in jih prikazujemo po izobraževalnih programih:

- *gimnazijski program*: 12 odgovorov,
- *strojni tehnik*: 6 odgovorov,
- *rudarski tehnik*: 4 odgovori,
- *fotografski tehnik*: 4 odgovori,
- *avtomehanik*: 3 odgovori,
- *prometni tehnik, zdravstvena nega, predšolska vzgoja, kmetijski tehnik*: vsak program po 2 dijaka,
- *tehnik optik, industrijsko oblikovanje, turistični tehnik, gozdarski tehnik, računalniški tehnik, avtoserviser, ekonomski tehnik in grafični tehnik*: po 1 dijak.

Večina dijakov (12), ki bi izbrali drug izobraževalni program, bi zamenjala stroko oz. bi se vpisala v gimnazijski program. Dijaki, ki so izbrali postavko drugo, pa bi izbrali *drugo šolo* (3 dijaki) oz. *nekaj drugega* (2 dijaka).

Pri dijakih glede na program izobraževanja ni bistvenih (in statistično pomembnih) razlik glede izbora šole ob morebitnem ponovnem vpisu v srednjo šolo. Do statistično pomembnih razlik pa prihaja med posameznimi šolami.

Vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,000; g = 12) = 36,477$ je statistično pomembna. Na šoli A bi drug izobraževalni program izbralo 37,8% dijakov, na šoli B pa več kot polovica dijakov, to je 59,1%. Dijaki na preostalih šolah so to možnost izbrali v manj kot 18,0%.

Sklenimo:

- *Za izobraževalni program Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja je dobra polovica dijakov izvedela v osnovni šoli (56,2%), dobra tretjina na informativnem dnevu (36,4%) ter petina od prijateljev (20,3%) in staršev (19,8%).*

- Na njihovo izbiro srednje šole so najbolj vplivali: poklicni interes dijakov (dobrih 80%), informativni dan na srednji šoli (dobrih 70%) ter starši (slabih 50%).
- Ob ponovnem vpisu v srednjo šolo bi slabe tri četrtine dijakov izbrala isto srednjo šolo (72,6%), slaba četrtina dijakov (23,3%) pa bi izbrala drug izobraževalni program. Pri tem je med posameznimi šolami prišlo do statistično pomembnih razlik.

2.1.6. Zaposlitvena pričakovanja dijakov

V Sloveniji smo zadnja leta pričča trendu, da dijaki, ki končajo poklicno oz. strokovno izobraževanje, nadaljujejo izobraževanje po vertikali. Posledično to pomeni, da poklicno in strokovno izobraževanje izgublja svojo funkcijo priprave na delo, krepi pa se vloga poklicne mature, ki pripravlja dijake na nadaljnje izobraževanje. Na to opozarjajo že opravljena spremljanja Centra RS za poklicno izobraževanje (Klarič idr. 2006, Jeznik idr. 2007) ter drugi empirični podatki (npr. Muršak 2009).

V tem kontekstu smo ugotavljali:

- kakšna so zaposlitvena pričakovanja dijakov iz obeh programov. Dijaki so izbirali med petimi postavkami. Pod rubriko drugo so lahko sami napisali odgovor. Kot je razvidno iz spodnje tabele, dijaki v pričujočem spremljanju sledijo zgoraj opisanem trendu.

Tabela 51: Namera dijakov o zaposlitvi po končani srednji šoli

Namera	Število dijakov	Odstotek dijakov
Da, pri delodajalcu, kjer opravljam praktično izobraževanje.	7	3,2
Da, vendar še ne vem kje.	9	4,1
Ne, ker bom nadaljeval izobraževanje.	153	70,5
Ne vem.	41	18,9
Drugo	7	3,2
Skupaj	217	100,0

70,5% dijakov pravi, da se **po končanem izobraževalnem programu** Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja ne bodo zaposlili, ker bodo **nadaljevali izobraževanje**. Slabih 20% dijakov še ne ve, ali se bodo zaposlili ali ne, 7% pa se jih po končanem izobraževanju namerava zaposliti (od tega 3% dijakov pri delodajalcu, kjer so opravljali praktično usposabljanje z delom). Dijaki, ki so izbrali rubriko drugo, nameravajo nadaljevati izobraževanje ob delu (3 odgovori). Statistična analiza podatkov je pokazala, da med odgovori dijakov posameznih šol ni statistično pomembnih razlik.

Tabela 52: Namera dijakov o zaposlitvi po končani srednji šoli glede na izobraževalni program

Stopnja zadovoljstva	Dijaki Tehnik mehatronike		Dijaki Tehnik oblikovanja	
	f	f%	f	f%
Da, pri delodajalcu, kjer opravljam praktično izobraževanje.	6	4,8	1	1,1
Da, vendar še ne vem kje.	8	6,4	1	1,1
Ne, ker bom nadaljeval izobraževanje.	87	69,6	66	71,7
Ne vem.	22	17,6	19	20,7
Drugo	2	1,6	5	5,4
Skupaj	125	100,0	92	100,0

Če primerjamo odgovore dijakov glede na izobraževalni program o zaposlitvi po končanem izobraževalnem programu, lahko vidimo, da bodo oboji po večini nadaljevali izobraževanje, vendar več dijakov iz programa Tehnik mehatronike meni, da se bo zaposlilo (pri delodajalcu, pri katerem opravljajo praktično usposabljanje z delom, oz. še ne vejo kje 11,2%), kot dijakov iz programa Tehnik oblikovanja (2,2%). Več dijakov Tehnikov oblikovanja (26,1%) tudi še ne ve, ali se bodo zaposlili oziroma so izbrali možnost drugo, od dijakov Tehnikov mehatronike je bilo takih 19,2%. Razlike med dijaki glede na izobraževalni program so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,048; g = 4) = 9,562$.

Sklenimo:

- Večina dijakov, to je 70,5%, ki je vpisana v izobraževalni program Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja, se po uspešno končanem izobraževanju ne namerava zaposliti, temveč bodo nadaljevali z izobraževanjem po vertikali. 7% vprašanih dijakov se namerava po končanem izobraževanju zaposliti. S tem dijaki sledijo trendu, ki smo mu v zadnjih letih pričla v Sloveniji na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

2.2. UČITELJI PRAKTIČNEGA POUKA

2.2.1. Načrtovanje izvajanja praktičnega pouka

Pri načrtovanju izvajanja praktičnega pouka učiteljev nas je zanimalo:

- na kakšen način se učitelji pripravljajo na izvajanje praktičnega pouka (učitelji so odgovarjali na 10 postavljenih trditev, ki so jih ocenjevali na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 4 vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli),
- katere vire uporabljajo pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega pouka (ocenjevali so 9 trditev na enaki štiristopenjski lestvici).

Tabela 53: Način priprave učiteljev praktičnega pouka na izvajanje praktičnega pouka

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Sami.	11	45,8	12	50,0	1	4,2	/	/	24	100
2. Skupaj z učitelji praktičnega pouka.	3	13,6	10	45,5	9	40,9	/	/	22	100
3. Skupaj z drugimi učitelji strokovno vsebinskih sklopov.	2	9,5	10	47,6	9	42,9	/	/	21	100
4. Skupaj z organizatorjem praktičnega izobraževanja.	2	9,1	6	27,3	10	45,5	4	18,2	22	100
5. Skupaj z mentorjem praktičnega usposabljanja z delom.	1	4,3	2	8,7	13	56,5	7	30,4	23	100
6. Skupaj z učiteljem slovenskega jezika.	/	/	4	17,4	12	52,2	7	30,4	23	100
7. Skupaj z učiteljem tujih jezikov.	/	/	8	34,8	8	34,8	7	30,4	23	100
8. Skupaj z učitelji družboslovnih predmetov.	/	/	6	26,1	7	30,4	10	43,5	23	100
9. Skupaj z učitelji naravoslovnih predmetov.	/	/	5	22,7	9	40,9	8	36,4	22	100

Drugo: »skupni dogovor na Programskem učiteljskem zboru; računalniško opismenjevanje; razstave, sejmi, ekskurzije; timsko delo; umetnost; waldorfska pedagogika.«

Skoraj vsi anketirani učitelji (23 učiteljev) se vedno (11) ali pogosto (12) na **izvajanje praktičnega pouka pripravljajo sami**, polovica se jih vedno (3) oz. pogosto (10) pripravlja skupaj z drugimi učitelji praktičnega pouka (13 učiteljev) ter vedno (2) oz. pogosto (10) z učitelji strokovno vsebinskih sklopov (12 učiteljev). Tretjina učiteljev (8) se vedno (2) oz. pogosto (6) pripravlja na izvajanje praktičnega pouka skupaj z organizatorjem praktičnega izobraževanja, 3 učitelji pa se na praktični pouk vedno (1) oz. pogosto (2) pripravljajo skupaj z mentorjem praktičnega usposabljanja z delom.

Večina učiteljev praktičnega pouka se redko oz. nikoli ne pripravlja na praktični pouk skupaj z: učitelji slovenskega jezika (12 učiteljev redko in 7 nikoli), učitelji tujih jezikov (redko 8 in nikoli 7 učiteljev), učitelji družboslovnih predmetov (7 redko in 10 nikoli) ter učitelji naravoslovnih predmetov (9 redko in 8 nikoli).

Pod rubriko drugo so učitelji (5) dopisali še druge načine priprave, kot je razvidno iz zgornje tabele.

Tabela 54: Uporaba virov pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega pouka

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Katalogi znanj za strokovno vsebinske sklope	13	52,0	11	44,0	/	/	1	4,0	24	100
2. Izvedbeni kurikul	12	52,2	10	43,5	1	4,3	/	/	23	100
3. Strokovna literatura	18	72,0	6	24,0	1	4,0	/	/	25	100
4. Lastne izkušnje	21	84,0	4	16,0	/	/	/	/	25	100
5. Nasveti kolegov	8	32,0	13	52,0	4	16,0	/	/	25	100
6. Načrt ocenjevanja znanja (minimalni standardi znanj, kriteriji ocenjevanja)	13	54,2	9	37,5	2	8,3	/	/	24	100
7. Izpitni katalogi	7	29,2	10	41,7	4	16,7	3	12,5	24	100
8. Poročilo o praktičnem izobraževanju	9	37,5	7	29,2	2	8,3	6	25,0	24	100
Drugo: »internet (2 učitelja), fakultativno gradivo, katalogi, projektne naloge po temah - od ideje do izdelka.«										

Izmed naštetih virov se **učitelji praktičnega pouka najpogosteje opirajo na lastne izkušnje** (vedno 21 in pogosto 4 učitelji), sledijo **katalogi znanj za strokovno vsebinske sklope** (13 učiteljev vedno in 11 pogosto), strokovna literatura (18 vedno in 6 pogosto), izvedbeni kurikul (12 vedno in 10 pogosto) ter načrt ocenjevanja znanja (13 vedno in 12 pogosto). 21 učiteljev je odgovorilo, da se vedno (8) in pogosto (13) opirajo na nasvete kolegov.

Najmanj učiteljev pa pri načrtovanju in izvajanju praktičnega pouka uporablja izpitne kataloge (7 vedno in 10 pogosto) in **Poročilo o praktičnem izobraževanju** (9 vedno in 7 pogosto). Odgovori med učitelji v programu Tehnik mehatronike in učitelji v programu Tehnik oblikovanja se bistveno ne razlikujejo. Pod rubriko drugo so učitelji dopisali še druge vire, kot je razvidno iz zgornje tabele.

Sklenimo:

- Skoraj vsi učitelji praktičnega pouka (23) se na izvajanje praktičnega pouka pripravljajo sami, hkrati se jih polovica (13) pripravlja skupaj z drugimi učitelji praktičnega pouka oz. z učitelji strokovno vsebinskih sklopov (12), tretjina (8) se jih pripravlja tudi skupaj z organizatorjem praktičnega izobraževanja, manjšina (3) učiteljev pa še z mentorjem praktičnega usposabljanja z delom.

- Večina učiteljev se na praktični pouk ne pripravlja skupaj z učitelji splošnoizobraževalnih predmetov: 19 se jih ne pripravlja z učitelji slovenskega jezika, 17 ne z učitelji družboslovnih in naravoslovnih predmetov ter 15 ne z učitelji tujih jezikov.
- Pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega pouka se učitelji najpogosteje opirajo na lastne izkušnje (25), na kataloge znanj za strokovno vsebinske sklope in strokovno literaturo (24), izvedbeni kurikul in načrt ocenjevanja znanja (22) ter na nasvete kolegov (21 učiteljev).

2.2.2. Povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v praktičnem izobraževanju

Ker je povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v problemsko strukturiran izobraževalni program ena izmed temeljnih novosti prenovljenih izobraževalnih programov, nas je zanimalo:

- kako se po mnenju učiteljev povezovanje znanj uresničuje v praksi (učitelji praktičnega pouka so odgovarjali na 7 trditev na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 4 vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli),
- ali učitelji pri praktičnem pouku dijakom razložijo tudi strokovno teorijo (odgovarjali so na eno trditev na enaki štiri stopenjski lestvici).

Tabela 55: Povezovanje splošnih, strokovnih in praktičnih znanj v šoli

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Učenje praktičnega pouka in slovenščine se dopolnjujeta.	6	27,3	8	36,4	5	22,7	3	13,6	22	100
2. Učenje praktičnega pouka in tujega jezika se dopolnjujeta.	2	8,0	13	52,0	6	24,0	4	16,0	25	100
3. Dijaki znajo teoretično znanje <u>strokovno vsebinskih sklopov</u> uporabiti pri izvajanju <u>praktičnih nalog</u> .	2	8,0	17	68,0	6	24,0	/	/	25	100
4. Izkušnje praktičnega pouka dijakom omogočajo boljše razumevanje <u>strokovne teorije</u> .	13	52,0	12	48,0	/	/	/	/	25	100
5. Praktični pouk v šoli in <u>praksa pri delodajalcu</u> se vsebinsko dopolnjujeta.	2	8,0	11	44,0	12	48,0	/	/	25	100
6. Dijaki znajo pridobljeno strokovno znanje v šoli uporabiti pri praktičnem pouku.	5	20,0	18	72,0	2	8,0	/	/	25	100
7. Med izvajanjem delovnih nalog dijakom razložim tudi strokovno teorijo.	19	82,6	4	17,4	/	/	/	/	23	100

Vsi učitelji menijo, da izkušnje praktičnega pouka dijakom vedno (13) oz. pogosto (12) omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije. Velika večina jih (23) meni, da znajo dijaki vedno (5) oz. pogosto (18) pridobljeno strokovno znanje v šoli uporabiti pri praktičnem pouku ter da dijakom med izvajanjem delovnih nalog vedno (19) oz. pogosto (4) razložijo tudi strokovno teorijo. Slabe tri četrtine učiteljev (19) je prepričanih, da znajo dijaki vedno (2) oz. pogosto (17) teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog.

Dobra polovica učiteljev meni, da se učenje praktičnega pouka in slovenščine vedno (6) oz. pogosto (8) dopolnjujeta ter da se učenje praktičnega pouka in tujega jezika vedno (2) oz. pogosto (13) dopolnjujeta. 13 pa jih meni, da se praktični pouk v šoli in praksa pri delodajalcu vedno (2) oz. pogosto (11) vsebinsko dopolnjujeta. Tudi če pogledamo aritmetične sredine, vidimo, da se vse gibljejo nad 2.5, kar pomeni, da so učitelji večinoma izbrali odgovor vedno in pogosto.

Če primerjamo odgovore učiteljev praktičnega pouka po programu, lahko ugotovimo, da se njihovi odgovori nekoliko razlikujejo. Učitelji, ki poučujejo v programu Tehnik oblikovanja, pripisujejo večji odstotek povezanosti med učenjem praktičnega pouka in slovenščine ter tujega jezika od učiteljev, ki poučujejo v programu Tehnik mehatronike. Prav tako učitelji programa Tehnik oblikovanja pripisujejo večji odstotek trditvi, da znajo dijaki teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog ter da se praktični pouk v šoli in praktično usposabljanje z delom vsebinsko dopolnjujeta, kot učitelji v programu Tehnik mehatronike. Ker je število učiteljev v izobraževalnem programu Tehnik oblikovanja premajhno, odstotkov ne prikazujemo.

Sklenimo:

- *Po večinskem mnenju učiteljev (25) izkušnje pri praktičnem pouku dijakom omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije, 23 jih meni, da znajo dijaki pridobljeno strokovno znanje v šoli uporabiti pri praktičnem pouku. Prav tako znajo dijaki po njihovem mnenju (19) uporabiti teoretično znanje strokovno vsebinskih sklopov pri izvajanju praktičnih nalog.*
- *Polovica učiteljev meni, da se učenje praktičnega pouka in tujega jezika (15) ter praktičnega pouka in slovenščine (14) medsebojno dopolnjujeta. 13 jih še meni, da se praktični pouk v šoli in praksa pri delodajalcu vsebinsko dopolnjujeta.*
- *Odgovori učiteljev praktičnega pouka so spodbudni, saj je povezovanje teorije in prakse ena temeljnih novosti v novih in prenovljenih programih (strokovno vsebinski skopi so strukturirani tako, da naj bi se znanje teorije in prakse povezovalo). Morda bi bilo edino potrebno povečati vsebinsko dopolnjevanje med praktičnim poukom v šoli in praktičnim usposabljanjem z delom pri delodajalcu.*

- *Večina učiteljev, to je 23, izpričuje, da pri svojem delu upoštevajo načelo teoretizacije praktičnega pouka, saj pri njem svojo razlago tudi teoretično osmislijo s strokovno teorijo.*

2.2.3. Elementi integriranih ključnih kvalifikacij

Kakor dijake smo tudi učitelje spraševali po integriranih ključnih kvalifikacijah, s to razliko, da smo pri njih preverjali:

- če pri svojem delu (učenju praktičnega pouka) vključujejo vsebine in elemente integriranih ključnih kvalifikacij. Učitelji so odgovarjali na 8 trditev. Trditve so ocenjevali na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 4 vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli. S trditvami smo skušali zajeti posamezne elemente integriranih ključnih kvalifikacij (informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje, podjetništvo, socialne spretnosti, učenje učenja, zdravje in varnost pri delu, okoljsko vzgojo ter načrtovanje in vodenje kariere).

Tabela 56: Uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij pri praktičnem pouku

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Dijake seznanjam s pomenom varovanja okolja.	19	76,0	5	20,0	1	4,0	/	/	25	100
2. Dijaki odgovorno opravljajo delovne naloge.	5	20,0	17	68,0	3	12,0	/	/	25	100
3. Pri praktičnem pouku dijaki dobro sodelujejo.	7	29,	14	58,3	3	12,5	/	/	24	100
4. Dijake spodbujam, da pri praktičnem pouku uporabljajo sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.	15	60,0	10	40,0	/	/	/	/	25	100
5. Dijake seznanjam z načini poslovnega komuniciranja.	11	44,0	7	28,0	7	28,0	/	/	25	100
6. Od dijakov pričakujem, da skrbijo za varnost pri delu.	23	92,0	2	8,0	/	/	/	/	25	100
7. Od dijakov pričakujem, da skrbijo za zdravje pri delu.	24	96,0	1	4,0	/	/	/	/	25	100
8. Dijake sem seznanil/a s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev.	4	16,0	15	60,0	6	24,0	/	/	25	100

Vsi učitelji praktičnega pouka navajajo (25), da dijake vedno (15) oz. pogosto (10) **spodbujajo k uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije** ter da od njih pričakujejo, da vedno (24) oz. pogosto (1) **skrbijo za zdravje pri delu in** vedno (23) oz. pogosto (2) za **varnost pri delu**.

Večina učiteljev praktičnega pouka meni, da dijake vedno (19) oz. pogosto (5) seznanjajo s pomenom varovanja okolja (24 učiteljev), da dijaki vedno (5) oz. pogosto (17) odgovorno

opravljajo delovne naloge (22) in da pri praktičnem pouku dijaki vedno (7) oz. pogosto (14) dobro sodelujejo. Večina (19) jih prav tako navaja, da dijake vedno (4) oz. pogosto (15) seznanjajo s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev ter z načini poslovnega komuniciranja (11 vedno in 7 pogosto).

Če primerjamo odgovore učiteljev glede na program, v katerem poučujejo, ugotovimo, da se njihovi odgovori pri dveh vsebinah integriranih ključnih kvalifikacij nekoliko razlikujejo. Učitelji, ki poučujejo v programu Tehnik oblikovanja, v večji meri seznanjajo dijake z načini poslovnega komuniciranja in s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev, kot učitelji, ki poučujejo v programu Tehnik mehatronike. Razlike med njimi niso statistično pomembne.

Sklenimo:

- *Učitelji praktičnega pouka ocenjujejo, da elemente integriranih ključnih kvalifikacij uspešno udeležujejo pri praktičnem pouku v šoli. Vsi učitelji praktičnega pouka navajajo (25), da dijake spodbujajo k uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje) ter da od njih pričakujejo (25), da skrbijo za zdravje in varnost pri delu (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: zdravje in varnost pri delu).*
- *Večina (24) jih meni, da dijake seznanjajo s pomenom varovanja okolja (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: okoljska vzgoja), 23, da dijaki odgovorno opravljajo delovne naloge, 21, da pri praktičnem pouku dijaki dobro sodelujejo (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: socialne spretnosti), 19, da dijake seznanjajo s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: načrtovanje in vodenje kariere), in 18 z načini poslovnega komuniciranja (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: podjetništvo).*

2.2.4. Ocena Poročila o praktičnem izobraževanju

Pri oceni Poročila o praktičnem izobraževanju nas je zanimalo, v kolikšni meri ta didaktični pripomoček, namenjen dijakom, učitelji uporabljajo pri praktičnem pouku. Učiteljem smo v zvezi s Poročilom o praktičnem izobraževanju zastavili tri vprašanja:

- ali dijaki pri praktičnem pouku vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju (učitelji so izbirali med dvema možnima odgovoroma),
- kako poteka priprava Poročila o praktičnem izobraževanju (učitelji so štiri trditve ocenjevali s številkami od 4 – 1, pri čemer 4 pomeni sproti, po vsaki delovni nalogi, 3 samo ob zaključku ocenjevalnega obdobja, 2 samo na koncu šolskega leta in 1 trditve ne drži),
- kakšna je didaktična narava Poročila (odgovarjali so na štiri postavljene trditve, ki so jih ocenjevali s številkami od 4 – 0, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko, 1 nikoli in 0 Poročila ne vodim).

Tabela 57: Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju

Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju	Število učiteljev	Odstotek učiteljev
Da	19	76,0
Ne	6	24,0
Skupaj	25	100,0

Od 25 učiteljev praktičnega pouka jih je večina odgovorila (**19 učiteljev**), da **dijaki pri praktičnem pouku vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju**. Če primerjamo odgovore učiteljev glede na izobraževalni program, v katerem poučujejo, ugotovimo, da učitelji, ki poučujejo v programu Tehnik mehatronike, v večji meri odgovarjajo (15 oz. 83,3%), da dijaki pri praktičnem pouku vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju, v primerjavi z učitelji, ki poučujejo praktični pouk v programu Tehnik oblikovanja (4 oz. 57,1%). Razlike med njimi niso statistično pomembne.

Učitelje smo v nadaljevanju spraševali, kako poteka priprava Poročila o praktičnem izobraževanju.

Tabela 58: Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju poteka

Trditev	Sproti, po vsaki delovni nalogi		Ob zaključku ocenjeval. obdobja		Na koncu šolskega leta		Trditev ne drži		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Dijak izpolnjuje Poročilo o praktičnem izobraževanju.	17	68,0	3	15,0	/	/	/	/	20	100
2. Dijaku pomagam pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju.	12	70,6	3	17,6	/	/	2	11,8	17	100
3. Dijaku pregledam Poročilo o praktičnem izobraževanju.	14	73,7	5	26,3	/	/	/	/	19	100
4. Dijaku ocenim Poročilo o praktičnem izobraževanju.	14	70,0	6	30,0	/	/	/	/	20	100

Večina učiteljev navaja, da dijaki izpolnjujejo **Poročilo o praktičnem izobraževanju sproti, po vsaki delovni nalogi** (17 učiteljev), da dijakom **sproti, po vsaki delovni nalogi pregledajo Poročilo** o praktičnem izobraževanju ter da jim ga **sproti, po vsaki delovni nalogi tudi ocenijo** (14). 12 jih še navaja, da dijakom pomagajo sproti, po vsaki delovni nalogi pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju.

Če primerjamo odgovore učiteljev glede na program, ugotovimo, da učitelji, ki poučujejo v programu Tehnik oblikovanja, pri vseh štirih postavkah odgovarjajo (4 učitelji oz. 100%), da priprava Poročila o praktičnem izobraževanju poteka vedno sproti, po vsaki delovni nalogi,

medtem ko učitelji v programu Tehnik mehatronike v manjši meri to počno sproti, po vsaki delovni nalogi (da dijaki izpolnjujejo poročilo sproti, meni 13 učiteljev oz. 81,3%; da dijakom sproti pomagajo pri izpolnjevanju poročila, meni 8 učiteljev oz. 61,5%; da dijakom sproti pregledajo poročilo, meni 10 učiteljev oz. 66,7%, ter da jim ga tudi ocenijo, meni 10 učiteljev oz. 62,5%). Razlike med njimi niso statistično pomembne.

Tabela 59: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktični pripomoček pri praktičnem pouku

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Poročila ne vodi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju so razumljiva.	15	75,0	3	15,0	/	/	/	/	2	10,0	20	100
2. Poročilo o praktičnem izobraževanju je dober učni pripomoček.	8	36,4	9	40,9	1	4,5	/	/	4	18,2	22	100
3. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju je odvečno delo.	1	4,5	4	18,2	5	22,7	9	40,9	3	13,6	22	100
4. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju je zahtevno delo.	1	4,5	9	40,9	5	22,7	4	18,2	3	13,6	22	100

Na koncu nas je zanimalo še mnenje učiteljev praktičnega pouka o Poročilu kot ustreznem didaktičnem pripomočku. **Večina učiteljev** praktičnega pouka **meni** (18), **da so navodila za pripravo Poročila** o praktičnem izobraževanju vedno (15) oz. pogosto (3) **razumljiva** in da je Poročilo o praktičnem izobraževanju vedno (8) oz. pogosto (9) **dober učni pripomoček** (17 učiteljev). Da priprava Poročila o praktičnem izobraževanju ni (9) oz. je redko (5) odvečno delo, meni 14 učiteljev, polovica učiteljev (10) pa je mnenja, da je priprava Poročila vedno (1) oz. pogosto (9) zahtevno delo.

Če primerjamo odgovore učiteljev po programu, ugotovimo, da se njihovi odgovori nekoliko razlikujejo. Učitelji, ki poučujejo v programu Tehnik oblikovanja pri praktičnem pouku, v manjši meri odgovarjajo, da je Poročilo o praktičnem izobraževanju ustrezen didaktični pripomoček (3 učitelji oz. 60% odgovarjajo, da so navodila za pripravo Poročila razumljiva in da je Poročilo dober učni pripomoček), od učiteljev, ki poučujejo v programu Tehnik mehatronike (15 oz. 93,8% jih odgovarja, da so navodila za pripravo Poročila razumljiva, in 14 oz. 82,4%, da je Poročilo dober učni pripomoček). Razlike med njimi niso statistično pomembne.

Sklenimo:

- Večina učiteljev navaja (19), da dijaki pri praktičnem pouku vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju.
- Po mnenju učiteljev poteka priprava Poročila o praktičnem izobraževanju večinoma sproti, po vsaki delovni nalogi: izpolnjevanje Poročila (17 učiteljev), učiteljeva pomoč pri izpolnjevanju Poročila (12), pregled (14) in ocenjevanje Poročila o praktičnem izobraževanju.
- Učitelji prav tako prepoznajo Poročilo o praktičnem izobraževanju kot dober didaktični pripomoček, saj so po njihovem mnenju navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju razumljiva (18 učiteljev). Pravijo tudi, da je Poročilo o praktičnem izobraževanju dober učni pripomoček (17) ter da je redko odvečno delo (14). Polovica učiteljev hkrati navaja (10), da je priprava Poročila tudi zahtevno delo.

2.2.5. Ocenjevanje praktičnega pouka

Na področju ocenjevanja smo učitelje praktičnega pouka spraševali po tem:

- kakšne načine ocenjevanja uporabljajo (učitelji so odgovarjali na osem postavljenih trditev, ki so jih ocenjevali s številkami od 4 – 1, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli),
- na katere vire se opirajo pri ocenjevanju (učitelji so odgovarjali na šest postavljenih trditev, ki so jih ocenjevali na enaki štiristopenjski lestvici),
- kako na koncu ocenjevalnega obdobja oz. šolskega leta z učitelji strokovno vsebinskih sklopov oblikujejo končno oceno dijaka (odprto vprašanje – odgovore smo kategorizirali).

Tabela 60: Način ocenjevanja, ki ga pri praktičnem pouku uporabljajo učitelji

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Pisno ocenjevanje	/	/	3	12,5	11	45,8	10	41,7	24	100
2. Ocenjevanje izdelka oz. storitev	23	92,0	2	8,0	/	/	/	/	25	100
3. Ocenjevanje projekta	13	54,2	6	25,0	5	20,8	/	/	24	100
4. Ustno; z vprašanji o dejstvih in podatkih, definicijah, razlagah, postopkih	3	12,0	8	32,0	10	40,0	4	16,0	25	100
5. Ustno, s problemskimi vprašanji	1	4,0	10	40,0	7	28,0	7	28,0	25	100
6. Ustno, s predstavitvijo izdelka	9	36,0	10	40,0	3	12,0	3	12,0	25	100
7. Ocenjujem Poročilo o praktičnem izobraževanju	15	62,5	5	20,8	/	/	4	16,7	24	100

Drugo: »doslednost pri delu, upoštevanje varnostnih navodil; ocenim delo pri pouku, po oddanem Poročilu ocenim vse skupaj: delo, Poročilo je končna ocena za to vajo, postopek; odnos do dela, orodja; včasih vmes, naključno.

Največ učiteljev praktičnega pouka odgovarja, da se **najpogosteje poslužujejo ocenjevanja izdelka oziroma storitve** (vedno 23 in pogosto 2 učitelja). Sledi ocenjevanje Poročila o praktičnem izobraževanju, saj ga vedno (15) oz. pogosto (5) ocenjuje 20 učiteljev praktičnega pouka, ocenjevanje projekta (vedno 13 in pogosto 6 učiteljev) in ustna predstavitev izdelka (vedno 9 in pogosto 10 učiteljev).

Dobra polovica učiteljev praktičnega pouka nikoli (4) oz. redko (10) **ocenjuje ustno z vprašanji o dejstvih in podatkih, definicijah, razlagah, postopkih ter ustno s problemskimi vprašanji** (7 nikoli in 7 redko). Večina učiteljev pri praktičnem pouku pa nikoli (10) oz. redko (9) uporablja pisno ocenjevanje. Pod rubriko drugo so dopisali še druge možnosti, kot je razvidno iz tabele.

Glede na naravo praktičnega pouka so rezultati pričakovani. Učitelji praktičnega pouka v veliki večini ocenjujejo nek izdelek/storitev/projekt ter Poročilo o praktičnem izobraževanju. Odgovori učiteljev glede na izobraževalni program se med seboj bistveno ne razlikujejo.

Tabela 61: Pri ocenjevanju znanja dijakov se učitelji opirajo na:

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Na cilje iz katalogov znanj strokovno vsebinskih sklopov	11	44,0	10	40,0	4	16,0	/	/	25	100
2. Na minimalne standarde, ki so opredeljeni v načrtu ocenjevanja	14	56,0	10	40,0	1	4,0	/	/	25	100
3. Na kriterije, ki jih sam/a pripravim	9	37,5	15	62,5	/	/	/	/	24	100
4. Na lastno znanje in izkušnje iz preteklih let poučevanja	12	50,0	11	45,8	1	4,2	/	/	24	100
5. Na dogovor z ostalimi učitelji strokovno vsebinskih sklopov	5	20,0	12	48,0	7	28,0	1	4,0	24	100
Drugo: »odvisno od pomembnosti snovi in poglavij«										

Pri ocenjevanju smo hkrati preverjali, na kaj se učitelji praktičnega pouka opirajo pri ocenjevanju znanja dijakov. **Vsi učitelji** praktičnega pouka so odgovorili, da se pri ocenjevanju znanja dijakov pogosto (15) oz. vedno (9) **opirajo na kriterije, ki jih pripravijo sami**, skoraj vsi učitelji (24) se pogosto (10) oz. vedno (14) opirajo tudi **na minimalne standarde, ki so opredeljeni v načrtu ocenjevanja**. Večina učiteljev praktičnega pouka (23) se pri ocenjevanju znanja dijakov pogosto (11) oz. vedno (12) opira na lastno znanje in izkušnje iz preteklih let poučevanja, na cilje iz katalogov znanj strokovno vsebinskih sklopov (10 pogosto in 11 vedno) ter na dogovor z ostalimi učitelji strokovno vsebinskih sklopov (12 pogosto in 5 vedno). Pod rubriko drugo je en učitelj dopisal, da je ocenjevanje *odvisno od pomembnosti snovi in poglavij*.

Če primerjamo odgovore učiteljev, ki poučujejo v programu Tehnik mehatronike, in učiteljev, ki poučujejo v programu Tehnik oblikovanja, ugotovimo, da se njihovi odgovori pri prvi trditvi razlikujejo. Učitelji Tehnikov oblikovanja (7 učiteljev oz. 100%) se v večji meri kot

učitelji Tehnikov mehatronike (14 učiteljev oz. 77,8%) pri ocenjevanju znanja dijakov opirajo na cilje iz katalogov znanj strokovno vsebinskih sklopov (razlike med odgovori učiteljev so statistično pomembne, vrednost Kullbackovega preizkusa $2\hat{I} (\alpha = 0,018; g = 2) = 7,988$).

Na koncu smo učitelje praktičnega pouka spraševali še po tem, kako na koncu ocenjevalnega obdobja oz. šolskega leta z učitelji strokovno vsebinskih sklopov oblikujejo končno oceno dijaka.

Učitelji so odgovore o tem, kako z učitelji strokovne teorije oblikujejo končno oceno dijaka, napisali sami, zato smo jih zbrali in kategorizirali. Največ učiteljev praktičnega pouka oblikuje končno oceno dijaka *dogovorno* in *skupaj* z učiteljem strokovno vsebinskih sklopov (12 učiteljev). 2 učitelja praktičnega pouka sta navedla, da oblikujejo končno oceno dijaka kot *seštevek/povprečje ocen*. Po en učitelj praktičnega pouka pa končno oceno dijaka oblikuje tako, da: *»ne oblikujem direktno ocene z učiteljem strokovne teorije, oceno oblikujemo na skupnem Programskem učiteljskem zboru, oceni se sodelovanje, prizadevnost (zvezek, seminarska naloga), splošna razgledanost ter da vsak da eno«*.

Sklenimo:

- *Največ učiteljev (25) pri praktičnem pouku ocenjuje izdelek oz. storitev in Poročilo o praktičnem izobraževanju, 19 pa tudi projekt in ustno predstavitev izdelka. Večina učiteljev, to je 21, pri praktičnem pouku ne uporablja pisnega ocenjevanja.*
- *Učitelji se pri ocenjevanju znanja dijakov opirajo na kriterije, ki jih pripravijo sami, ter na minimalne standarde, ki so opredeljeni v načrtu ocenjevanja (24 učiteljev), pa tudi na lastno znanje in izkušnje iz preteklih let poučevanja (23) ter na cilje iz katalogov znanj strokovno vsebinskih sklopov (21).*
- *Učitelji praktičnega pouka najpogosteje oblikujejo končno oceno dijaka dogovorno in skupaj z učiteljem strokovno vsebinskih sklopov (12 učiteljev).*

2.2.6. Usposabljanje učiteljev praktičnega pouka

Na koncu smo pri učiteljih praktičnega pouka preverjali še:

- ali imajo pedagoško-andragoško izobrazbo (učitelji so izbirali med dvema možnima odgovoroma),
- ali so za področje pedagoškega dela in stroke dobro usposobljeni (učitelji so izbirali med dvema možnima odgovoroma),
- katerih izobraževanj in usposabljanj so se udeležili v zadnjih dveh letih (učitelji so odgovarjali na 5 trditev, kjer so ocenjevali, koliko so usposabljanja prispevala k njihovi strokovni rasti, pri čemer 4 pomeni zelo so prispevala, 3 v glavnem so prispevala, 2 v glavnem niso prispevala in 1 sploh niso prispevala).

Tabela 62: Pedagoško-andragoška izobrazba učiteljev

Pedagoško-andragoška izobrazba	Število učiteljev	Odstotek učiteljev
Da	22	88,0
Ne	3	12,0
Skupaj	25	100,0

Večina učiteljev praktičnega pouka navaja (22), da ima pedagoško-andragoško izobrazbo, 3 učitelji pa pedagoško-andragoške izobrazbe nimajo – 2 poučujeta v programu Tehnik oblikovanja, 1 v programu Tehnik mehatronike.

Tabela 63: Usposobljenost za pedagoško delo

Usposobljenost za pedagoško delo	Število učiteljev	Odstotek učiteljev
Da	20	83,3
Ne, potreboval bi dodatna znanja	4	16,7
Skupaj	24	100,0

Večina učiteljev praktičnega pouka (20) meni, da so dobro usposobljeni za pedagoško delo, medtem ko 4 učitelji pravijo (po 2 učitelja iz vsakega programa), da za pedagoško delo niso dobro usposobljeni in bi potrebovali dodatna znanja. En učitelj je dopisal, da bi potreboval dodatna znanja »zaradi stanja današnje mladine, izgube vrednot, brez cilja in motivacije«.

Tabela 64: Usposobljenost za poučevanje stroke

Usposobljenost za poučevanje stroke	Število učiteljev	Odstotek učiteljev
Da	22	100,0
Ne	/	/
Skupaj	22	100,0

Vsi učitelji praktičnega pouka (22) navajajo, da so za poučevanje stroke dobro usposobljeni.

Tabela 65: Udeležba na izobraževanjih oziroma usposabljanjih

Trditev	Da		Ne		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%
1. Usposabljanja ob uvajanju novih programov	20	80,0	5	20,0	25	100
2. Usposabljanja na strokovnem področju, ki ga poučujem	18	72,0	7	28,0	25	100
3. Usposabljanja s področja ocenjevanja	13	52,0	12	48,0	25	100
4. Usposabljanja s področja didaktike	8	34,8	15	65,2	23	100
Drugo: »tečaj mehatronike, FERI - MB, MERLAB - Leonardo da Vinci; novi programi CAD, CAM.«						

Večina učiteljev praktičnega pouka se je v zadnjih dveh letih udeležila izobraževanj in usposabljanj ob uvajanju novih programov (20 učiteljev), izobraževanj na strokovnem področju, ki ga poučujejo (18), polovica učiteljev pa se je udeležila izobraževanj s področja ocenjevanja (13). Večina učiteljev se najverjetneje čuti didaktično dobro usposobljene, saj se jih večina ni izobraževala s področja didaktike (15 učiteljev). Pod rubriko drugo so učitelji

praktičnega pouka navajali različna strokovna izobraževanja in usposabljanja z izjemo izobraževanja prek *Leonardo da Vinci* projekta.

Tabela 66: Prispevek k strokovni rasti

Področja	Prispevek k strokovni rasti								Skupaj	
	Sploh niso prispevala		V glavnem niso prispevala		V glavnem so prispevala		Zelo so prispevala			
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Usposabljanja ob uvajanju novih programov	1	7,1	8	57,1	3	21,4	2	14,3	14	100
2. Usposabljanja na strokovnem področju, ki ga poučujem	5	35,7	7	50,0	2	14,3	/	/	14	100
3. Usposabljanja s področja ocenjevanja	/	/	4	50,0	3	37,5	1	12,5	8	100
4. Usposabljanja s področja didaktike	/	/	2	50,0	2	50,0	/	/	4	100

Za usposabljanje ob uvajanju novih programov več kot polovica (9) učiteljev praktičnega pouka ocenjuje, da ta sploh niso (1) oz. v glavnem niso (8) prispevala k njihovi strokovni rasti in napredku, medtem ko 5 učiteljev meni, da so v glavnem (3) oz. zelo (2) prispevala k njihovi strokovni rasti. Večina učiteljev (12) prav tako meni, da usposabljanja na strokovnem področju, ki ga poučujejo, niso (5) oz. v glavnem niso (7) pripomogla k njihovi strokovni rasti. Polovica učiteljev praktičnega pouka (4) ocenjuje, da usposabljanja s področja ocenjevanja v glavnem niso prispevala k njihovi strokovni rasti. 2 učitelja pa sta še navedla, da usposabljanja s področja didaktike v glavnem niso prispevala k njihovi strokovni rasti.

Na posreden način nas je pri usposabljanju učiteljev praktičnega pouka zanimalo tudi, na kakšen način učitelji ohranjajo stik s stroko sedaj, ko delajo v šoli. Učitelji so odgovarjali na odprto vprašanje, njihove odgovore smo združili in kategorizirali.

Največ učiteljev je odgovorilo (9), da sedaj ohranjajo stik s stroko preko *sodelovanja s podjetji*, 6 jih je odgovorilo, da s pomočjo *interneta in informacijsko-komunikacijske tehnologije* ter *s sejmi in ekskurzijami*, 5 jih stik ohranja s *strokovno literaturo*, 3 s *pomočjo sodelavcev* in *samoizobraževanja* ter po eden prek *Programskega učiteljskega zbora* in *strokovnih usposabljanj*.

Sklenimo:

- Večina učiteljev praktičnega pouka ima pedagoško-andragoško izobrazbo (22) ter je dobro usposobljena za poučevanje stroke (22) in za pedagoško delo (20).

- *Največ učiteljev praktičnega pouka (9) ohranja stik s stroko preko sodelovanja s podjetji, pa tudi s pomočjo interneta in informacijsko- komunikacijske tehnologije, s sejmi in ekskurzijami (6) ter s strokovno literaturo (5 učiteljev).*
- *V zadnjih dveh letih se jih je večina, to je 20 učiteljev, udeležila izobraževanj in usposabljanj ob uvajanju novih programov in se izobraževala na svojem strokovnem področju (18). Polovica učiteljev (13) se je udeležila tudi izobraževanj s področja ocenjevanja, medtem ko se jih večina (15) ni udeležila izobraževanj s področja didaktike.*
- *Odgovori anketiranih učiteljev praktičnega pouka nakazujejo nezadovoljstvo s ponudbo strokovnega izobraževanja in usposabljanja, saj jih večina odgovarja, da ta izobraževanja v glavnem ne pripomorejo k njihovi strokovni rasti in razvoju.*

2.3. ORGANIZATORJI PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA

Kot smo na tem mestu že poudarili, je ena temeljnih novosti, ki jo v prenovo izobraževalnih programov vpeljujejo Izhodišča (2001), povezovanje med sfero izobraževanja (šolo) in sfero dela – izobraževanja s praktičnim usposabljanjem z delom pri delodajalcu. Slednje namreč omogoča tako pridobivanje znanja kot tudi poklicno socializacijo, razvoj osebnih potencialov in poklicnih kompetenc.

Da bi bilo takšno sodelovanje med šolo in delodajalci čim bolj uspešno, na šoli skrbi organizator praktičnega izobraževanja, čigar temeljna naloga je neposredno sodelovanje z delodajalci, ki sprejemajo dijake na praktično usposabljanje z delom. Organizatorje smo v ta namen spraševali po tem:

- kako šola sodeluje s podjetji,
- ali za delodajalce organizirajo strokovna srečanja in usposabljanja.

V letošnji spremljavi praktičnega izobraževanja je večina organizatorjev, s katerimi smo se pogovarjali, navedla, da se soočajo s številnimi težavami pri organizaciji praktičnega usposabljanja z delom za dijake zaradi recesije in gospodarske krize. Pri iskanju prostih mest za praktično usposabljanje z delom jih je vodila misel, da ga dijakom zagotovijo (kar je tudi njihova dolžnost), manj pa so se pri tem ozirali na ustreznost dela, ki so ga dijaki opravljali na praktičnem usposabljanju z delom, pedagoško-andragoško izobrazbo mentorja in druge pogoje, katerim morajo delodajalci, ki sprejmejo dijaka na praktično usposabljanje z delom, zadostiti.

Primerjave med organizatorji, ki poučujejo v programu Tehnik mehatronike, in organizatorji, ki poučujejo v programu Tehnik oblikovanja, ne bomo prikazovali zaradi premajhnega števila organizatorjev (5 v programu Tehnik mehatronike in 2 v programu Tehnik oblikovanja).

2.3.1. Sodelovanje šole in podjetij

Pri sodelovanju med šolo in podjetji nas je zanimalo:

- na kakšen način organizatorji praktičnega izobraževanja vzpostavijo stik s podjetji (ocenjevali so 9 trditev natri stopenjski lestvici, pri čemer 3 pomeni pogosto, 2 redko in 1 nikoli),
- na kakšen način sodelujejo s podjetji (ocenjevali so 5 trditev na štiristopenjski lestvici, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli).

Tabela 67: Način vzpostavitve stika s podjetji

Trditev	Pogosto	Redko	Nikoli	Skupaj
	f	f	f	
1. Sam/a obiščem podjetja.	5	2	/	7
2. Podjetjem pošljem anketne vprašalnike, ki jih pripravimo na šoli.	/	5	2	7
3. S posveti, ki jih organiziram za delodajalce in mentorje (razvojni sosvet idr.).	/	5	2	7
4. S sodelovanjem šole in podjetja preko zbornice (gospodarske in obrtne).	1	1	5	7
5. Dijake povabim, da sami predlagajo podjetja, v katerih bi želeli opravljati praktično usposabljanje z delom.	7	/	/	7
6. Podjetjem pošljem obrazec za najavo učnega mesta.	5	/	2	7
7. Spremljam praktično usposabljanje v podjetjih.	6	/	1	7
8. Delodajalec se je obrnil na šolo.	2	/	3	7
Drugo: »stik s podjetji navežem tudi na strokovnih sejmih«				

Vsi organizatorji navajajo (7), da pogosto sami pozovejo dijake, naj predlagajo podjetja, v katerih bi želeli opravljati praktično usposabljanje z delom, 6 jih pogosto spremlja praktično usposabljanje v podjetjih in na ta način vzdržuje stik s podjetji. 5 jih pogosto (in 2 redko) obišče podjetja, prav tako 5 pa jih podjetjem pošlje obrazec za najavo učnega mesta. 5 organizatorjev redko pošlje podjetjem anketne vprašalnike, ki jih pripravijo na šoli, ter prav tako organizira posvete za delodajalce in mentorje. **Najmanj organizatorjev je mnenja, da so stik vzpostavili, ker se je delodajalec obrnil na šolo (2) oz. ker sta šola in podjetje sodelovala prek zbornice.** En organizator je pod rubriko drugo napisal, da *stik s podjetji naveže tudi na strokovnih sejmih.*

Tabela 68: Način sodelovanja šole/organizatorjev s podjetji

Trditev	Vedno	Pogosto	Redko	Nikoli	Skupaj
	f	f	f	f	
1. Za podjetja organiziramo strokovna srečanja.	/	1	3	3	7
2. Organiziran imamo razvojni sosvet.	/	2	1	2	5
3. S podjetji imamo skupne projekte.	/	2	3	1	6
4. S podjetji sodelujemo preko zbornic (gospodarske in obrtne).	/	1	1	4	6
Drugo: »osebno obiskujem podjetja, izdelava učne tehnologije«					

Organizatorje smo nadalje spraševali, na kakšen način sodelujejo s podjetji. **6 jih navaja, da za podjetja ne organizirajo (3) oz. redko (3) organizirajo strokovna srečanja;** 5 jih pravi, da ne sodelujejo (4) oz. redko sodelujejo (1) s podjetji **preko zbornic;** 4 pravijo, da s podjetji nimajo (1) skupnih projektov oz. jih imajo redko (3); 3 pa odgovarjajo, da nimajo (2) oz. imajo redko (1) organiziran razvojni sosvet. Eden izmed organizatorjev je pod rubriko drugo zapisal, da *»osebno obiskuje podjetja«*, drugi pa, da skupaj *»izdelujejo učno tehnologijo«*.

Sklenimo:

- Organizatorji praktičnega izobraževanja največkrat vzpostavijo stik s podjetji tako, da pozovejo dijak,e naj sami predlagajo podjetja, v katerih bi želeli opravljati praktično usposabljanje z delom (7 organizatorjev), spremljajo praktično usposabljanje z delom v podjetjih (6), osebno obišejo podjetja in podjetjem pošljejo obrazec za najavo učnega mesta (5).
- Odgovori organizatorjev kažejo, da v okviru sodelovanja med šolo in podjetji organizatorji ne organizirajo strokovnih srečanj za delodajalce (6) ter s podjetji ne vodijo skupnih projektov (4).
- Zbornici pa bodisi organizatorjem ne pomagata pri navezovanju stikov in pri sodelovanju s podjetji, bodisi ju organizatorji praktičnega izobraževanja pri tem ne prosijo za pomoč.

2.3.2. Usposabljanje v praktičnem izobraževanju

Pri usposabljanju v praktičnem izobraževanju nas je zanimalo:

- ali organizatorji praktičnega izobraževanja organizirajo usposabljanja za delodajalce ter katere teme pri tem obravnavajo (ocenjevali so 6 trditev na štiristopenjski lestvici, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli),
- kakšen je interes delodajalcev za usposabljanja (odgovarjali so na tri trditve, ki so jih lahko dodatno pojasnili z odprtimi odgovori),
- ali so za delo organizatorja dobro usposobljeni (odgovarjali so na dve trditvi, pri čemer so lahko eno trditev dodatno pojasnili z odprtim odgovorom),
- kakšne so njihove pozitivne in negativne izkušnje pri sodelovanju z delodajalci (odgovarjali so na odprto vprašanje).

Tabela 69: Ali na šoli organizirate strokovna srečanja za delodajalce

Organizirate srečanja?	Število organizatorjev
Da	3
Ne	4
Skupaj	7

Od sedmih organizatorjev so trije dejali, da strokovna srečanja za delodajalce organizirajo, dva izmed štirih, ki so dejali, da jih ne organizirajo, pa sta svoj odgovor obrazložila:

- »je interes delodajalcev neznatno izražen«,
- »razgovori potekajo bolj na individualni ravni in ni pretiranega interesa delodajalcev za strokovna srečanja«.

Tabela 70: Kolikokrat v šolskem letu organizirate strokovna srečanja?

Kolikokrat organizirate srečanja?	Število organizatorjev
Enkrat	2
Dvakrat	/
Trikrat	1
Večkrat	/
Ne organiziramo	4
Skupaj	7

Izmed treh organizatorjev, ki strokovna srečanja organizirajo, jih 2 organizirata enkrat letno, en organizator pa trikrat v šolskem letu.

Tabela 71: Teme, obravnavane na strokovnih srečanjih

Trditev	Vedno	Pogosto	Redko	Nikoli	Skupaj
	f	f	f	f	
1. Organizacija in izvedba praktičnega usposabljanja z delom	1	2	/	/	3
2. Vsebina praktičnega usposabljanja z delom	2	/	1	/	3
3. Oblikovanje odprtega kurikula šole	/	1	1	/	2
4. Potrebe gospodarstva v lokalnem okolju	1	1	/	/	2
5. Pomen sodelovanja šole in podjetij	2	1	/	/	3
Drugo, kaj: »način in postopek zavarovanj«					

Vsi trije organizatorji praktičnega izobraževanja odgovarjajo, da vedno oz. pogosto **obravnavajo organizacijo in izvedbo praktičnega usposabljanja z delom ter pomen sodelovanja med šolo in podjetjem**. Dva sta odgovorila, da vedno obravnavajo vsebino praktičnega usposabljanja z delom, prav tako sta dva odgovorila, da vedno oz. pogosto obravnavajo temo, ki zadeva potrebe gospodarstva v lokalnem okolju. En organizator je navedel, da pogosto obravnavajo še oblikovanje odprtega kurikula šole. Pod rubriko drugo je en organizator dopisal, da obravnavajo tudi *način in postopek zavarovanj dijakov*.

Zanimalo nas je še, kakšen je po mnenju organizatorjev praktičnega izobraževanja interes delodajalcev za udeležbo na strokovnih srečanjih.

Tabela 72: Interes delodajalcev za udeležbo na strokovnih srečanjih

Interes delodajalcev za udeležbo	Število organizatorjev
Zelo izražen	2
Neznatno izražen	2
Ni izražen	3
Skupaj	7

Dva organizatorja sta dejala, da je interes delodajalcev zelo izražen in sta svoje mnenje utemeljila s tem, da je to zato, ker podjetja:

- »potrebujejo kadre - posebno tehniške«,

- *»želijo spoznati in sodelovati pri oblikovanju učnega programa«.*

Prav tako sta 2 organizatorja dejala, da je interes delodajalcev neznatno izražen, pri čemer je en organizator svojo odločitev podprl z utemeljitvijo,

- *»da je bilo poslanih 150 vabil, udeležili so se 4 delodajalci«.*

3 organizatorji pa so dejali, da delodajalci sploh ne izražajo svojega interesa za udeležbo na strokovnih srečanjih, dva sta svoje mnenje obrazložila:

- *»delodajalci pridobijo dodatna strokovna znanja na že vpeljane načine«,*
- *»podatek je za šolsko leto 07/08, ko ni bilo interesa«.*

Povprašali smo jih tudi po njihovem mnenju o tem, ali so za opravljanje funkcije organizatorja praktičnega izobraževanja dobro usposobljeni, ali pa bi morda potrebovali dodatna znanja oziroma usposabljanja.

Tabela 73: Usposobljenost organizatorjev praktičnega izobraževanja

Ste dobro usposobljeni?	Število organizatorjev
Da	6
Ne, potreboval/a bi dodatno usposabljanje	/
Skupaj	6

Na vprašanje je odgovorilo 6 organizatorjev in vsi so mnenja, da so dobro usposobljeni za opravljanje funkcije organizatorja praktičnega izobraževanja.

Nazadnje smo jih pozvali še k temu, da navedejo svoje pozitivne in negativne izkušnje pri sodelovanju s podjetji. Njihove odgovore smo zbrali in kategorizirali v sledeče skupine:

Pozitivne izkušnje:

- *dobro sodelovanje med podjetjem in šolo, mentorjem in organizatorjem praktičnega izobraževanja: 6 organizatorjev,*
- *dijaki spoznajo realen proizvodni proces, dinamično in raznoliko delo v realnosti: 2 organizatorja,*
- *sodelovanje pri projektih: 1 organizator.*

Negativne izkušnje:

- *premalo mentorjev s pedagoško izobrazbo: 2 organizatorja,*
- *v času recesije se je pojavil velik problem zagotavljanja učnih mest v podjetjih: 2 organizatorja.*

1 organizator:

- *delodajalce motijo pogodbe o praktičnem usposabljanju z delom, ki so v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (predvsem nagrade dijakom),*

- *delodajalci niso obveščeni o prenovljenih programih, zelo malo sodelujejo z Obrtno in Gospodarsko zbornico oz. jih premalo obveščajo o praktičnem usposabljanju z delom,*
- *pogosto se pojavlja izkoriščanje dijakov kot poceni delovne sile,*
- *preveč napora, da dobiš mesto za praktično usposabljanje z delom,*
- *zavračanje dijakov na praktično usposabljanje z delom, ker delodajalce to preveč obremeni.*

En organizator ni navedel negativnih niti pozitivnih izkušenj, dejal je le: *»predlagam, da bi Center RS za poklicno izobraževanje skupaj z Obrtno in Gospodarsko zbornico organiziral posvet na temo praktičnega usposabljanja z delom, kamor bi povabili delodajalce«.*

Sklenimo:

- *Manj kot polovica (3) organizatorjev praktičnega izobraževanja odgovarja, da organizira strokovna srečanja za delodajalce in sicer največkrat enkrat letno (kot razlog temu navajajo nezainteresiranost delodajalcev za takšna srečanja).*
- *Na strokovnih srečanjih največkrat obravnavajo teme povezane z organizacijo in izvedbo (3) ter vsebino (2) praktičnega usposabljanja z delom, s pomenom sodelovanja med šolo in podjetjem (3) ter potrebami gospodarstva v lokalnem okolju (2).*
- *Vsi organizatorji praktičnega izobraževanja so mnenja (6), da so za svoje delo dobro usposobljeni.*
- *Večina (5) jih ima pozitivne izkušnje pri sodelovanju s podjetji in so mnenja, da lahko dijaki na praktičnem usposabljanju z delom spoznajo prednosti, ki jih prinaša realen delovni proces (2). Med negativne izkušnje z delodajalci pa štejejo premajhno število mentorjev s pedagoško-andragoško izobrazbo ter težave pri zagotavljanju učnih mest v podjetjih zaradi recesije v gospodarstvu (2).*

2.4. MENTORJI PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA Z DELOM

Mentorji v podjetjih so zadolženi, da praktično usposabljanje z delom poteka nemoteno, ter so hkrati odgovorni za dijake, ki pridejo na praktično usposabljanje z delom. Njihova temeljna naloga je, da načrtujejo in izvajajo praktično usposabljanje z delom tako, da le ta temelji na reševanju problemov v realni delovni situaciji (Izhodišča 2001).

Zaradi premajhnega odziva mentorjev v programu Tehnik oblikovanja (4 mentorji) odgovorov mentorjev glede na izobraževalni program medsebojno ne bomo primerjali.

2.4.1. Sodelovanje šole in podjetij

Pri sodelovanju med šolo in podjetji nas je zanimalo:

- na kakšen način mentorji praktičnega usposabljanja z delom vzpostavijo stik s šolo (odgovarjali so na 7 trditev, pri čemer so z 1 označili, da trditev drži, z 2, da ne drži, in s 3, da ne vedo, ali drži ali ne),
- na kakšen način sodelujejo s šolo (ocenjevali so 5 trditev na štiristopenjski lestvici, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli),
- kakšne so njihove pozitivne in negativne izkušnje sodelovanja s srednjimi šolami (pri čemer so odgovarjali na vprašanje odprtega tipa).

Tabela 74: Način vzpostavitve stika med šolo in podjetjem.

Trditev	Da		Ne		Ne vem		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Obiskal nas je predstavnik šole.	30	68,2	13	29,5	1	2,3	44	100
2. Šola nam je poslala anketni vprašalnik.	11	27,5	24	60,0	5	12,5	40	100
3. Šola je organizirala posvet za delodajalce.	6	14,6	27	65,9	8	19,5	41	100
4. S šolo smo prišli v stik preko zbornic.	2	5,0	34	85,0	4	10,0	40	100
5. Za sodelovanje so nas zaprosili dijaki.	39	90,7	2	4,7	2	4,7	43	100
6. Sami smo se obrnili na šolo.	7	17,1	29	70,7	5	12,2	41	100
Drugo: »v naši kadrovski službi so me določili za mentorja«								

Pri vzpostavitvi stika med šolo in podjetjem prevladujeta po mnenju mentorjev praktičnega usposabljanja z delom dva odgovora. **Največ** vprašanih mentorjev je odgovorilo, da so jih **za sodelovanje zaprosili dijaki** sami (39 mentorjev oz. 90,7%), večina pa jih tudi odgovarja, da je **podjetje obiskal predstavnik šole** (30 oz. 68,2%).

Po drugi strani pa mentorji odgovarjajo, da s šolo niso prišli v stik preko zbornic (34 oz. 85,0%), se sami niso obrnili na šolo (29 oz. 70,7%), šola ni organizirala posveta za delodajalce (27 oz. 65,9%) in podjetju ni poslala anketnih vprašalnikov (24 oz. 60,05).

Tabela 75: Potek sodelovanja s šolo

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Šola organizira strokovna srečanja.	3	6,7	11	24,4	11	24,4	20	44,4	45	100
2. Šola ima organiziran razvojni sosvet.	2	5,1	3	7,7	13	33,3	21	53,8	39	100
3. S šolo imamo skupne projekte.	1	2,3	1	2,3	19	43,2	23	52,3	44	100
4. S šolo sodelujemo preko zbornic (gospodarske in obrtne).	1	2,3	2	4,7	11	25,6	29	67,4	43	100
Drugo: »preko kadrovske službe, šola prosi za sodelovanje, na podlagi dogovora s predstavnikom šole, sodelovanje mentor v proizvodnji - mentor v šoli, šola nam pošilja svoje dijake, poiščejo nas dijaki«										

Pri načinu sodelovanja mentorjev praktičnega usposabljanja z delom s šolo v večini prevladujejo odgovori redko in nikoli, kar nakazuje na to, da sodelovanje med šolo in delodajalci ni najbolj optimalno. Še največ mentorjev je odgovorilo, da šola vedno (3) oz. pogosto (11) organizira strokovna srečanja (14 mentorjev oz. 31,1%), čeprav tako meni slaba tretjina mentorjev.

Večina mentorjev praktičnega usposabljanja z delom odgovarja, da s šolo ne vodijo (23) oz. redko vodijo (19) skupne projekte (42 oz. 95,5%), da s šolo ne sodelujejo (29) oz. redko sodelujejo (11) preko zbornic (40 oz. 93,0%) ter da šola nima (21) oz. ima redko (13) organiziran razvojni sosvet (34 mentorjev oz. 87,1%). Pod rubriko drugo, so mentorji navedli še druge načine sodelovanja s šolo in jih prikazujemo v zgornji tabeli.

Mentorji so na koncu navedli še svoje pozitivne in negativne izkušnje pri sodelovanju s šolami. Njihove odgovore smo zbrali in kategorizirali (tam, kjer smo lahko) v sledeče skupine:

Pozitivne izkušnje:

- dobro sodelovanje z organizatorjem praktičnega izobraževanja: 13 mentorjev,
- imam samo pozitivne izkušnje na vseh področjih: 3 mentorji,
- ker sem mentor dijakom, ki sami prosijo za prakso, je naše skupno delo za vse pozitivno: 3 mentorji,
- prenos znanja na mlajše rodove: 2 mentorja.

1 mentor:

- nekateri dijaki znajo dobro uporabiti znanje iz teorije v praksi,
- obiskovanje strokovnih srečanj na nekaterih šolah,

- *pridobimo informacijo o potencialnih sodelavcih,*
- *dijake že v fazi šolanja usmerjamo in jim damo določene izkušnje,*
- *skupno reševanje morebitnih težav,*
- *urejenost dokumentacije, prijaznost.*

Pri pozitivnih izkušnjah so mentorji v večini izpostavili (13 mentorjev) dobro sodelovanje z organizatorjem praktičnega izobraževanja, 3 mentorji navajajo, da imajo same pozitivne izkušnje s praktičnim usposabljanjem z delom, prav tako 3 pravijo, da imajo pozitivne izkušnje zato, ker jih dijaki sami prosijo za prakso, 2 mentorja pa sta izpostavila kot pozitivno izkušnjo prenos znanja na mlajše rodove.

Negativne izkušnje:

- *premalo sodelovanja s šolo: 5 mentorjev,*
- *jih ni bilo: 3 mentorji,*
- *dijaki imajo preveč teoretičnih znanj, ki pa niso preizkušena v praksi; šola ne izvaja dovolj osnovne prakse: 2 mentorja.*

1 mentor:

- *dijake je potrebno navajati na samoiniciativnost in odgovornost; to pogrešam pri večini in menim, da bi na tem področju morala šola odigrati večjo vlogo,*
- *jih ni, ker šole kar težko dobijo toliko prostih delovnih mest. Zato sprejmejo marsikatero našo odločitev. Kar tako naprej!,*
- *mogoče včasih premalo informacij o novostih in spremembah,*
- *nefleksibilnost, zaprtost,*
- *negativna izkušnja je z dijaki, ki niso zainteresirani za delo in nova znanja,*
- *potrebno je tesnejše sodelovanje,*
- *premalo strokovnega znanja.*

Pri negativnih izkušnjah največ mentorjev, to je 5, navaja, da je premalo sodelovanja med njimi in šolo, 3 so mnenja, da negativnih izkušenj na praktičnem usposabljanju z delom ni, 2 mentorja pa vidita težavo v tem, da dijakom primanjkuje znanj iz praktičnega pouka ter da imajo preveč teoretičnih znanj.

Sklenimo:

- *Po mnenju mentorjev se stik med njimi in šolo največkrat vzpostavi tako, da jih dijaki sami zaprosijo za sodelovanje na praktičnem usposabljanju z delom (39 oz. 90,7%), oziroma tako, da podjetje obišče organizator praktičnega izobraževanja (30 oz. 68,2%).*
- *Slaba tretjina mentorjev odgovarja (14 oz. 31,1%), da šola za njih organizira strokovna srečanja. Večina mentorjev praktičnega usposabljanja z delom pa hkrati ocenjuje, da s šolo večinoma ne vodijo skupnih projektov (42 oz. 95,5%), da s šolo*

redko sodelujejo preko zbornic (40 oz. 93,0%) ter da šola nima organiziranega razvojnega sosveta (34 mentorjev oz. 87,1%).

- Mentorji za pozitivno izkušnjo sodelovanja s šolami po večini štejejo dobro sodelovanje z organizatorjem praktičnega izobraževanja (13), za negativno pa premalo sodelovanja med njimi in šolo (5).

2.4.2. Načrtovanje izvajanja praktičnega usposabljanja z delom

Pri načrtovanju izvajanja praktičnega usposabljanja z delom smo mentorje spraševali po tem:

- na kakšen način se pripravljajo na izvajanje mentorstva (ocenjevali so 5 trditev na štiristopenjski lestvici, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli),
- katere vire uporabljajo pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega usposabljanja z delom (ocenjevali so 11 trditev na enaki štiristopenjski lestvici).

Tabela 76: Način priprave na izvajanje mentorstva

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Sam	20	42,6	17	36,2	1	2,1	5	10,6	43	100
2. Skupaj z učitelji praktičnega pouka na šoli	2	4,3	6	13,0	17	37,0	21	45,7	46	100
3. Skupaj z organizatorjem praktičnega izobraževanja na šoli	2	4,5	12	27,3	17	38,6	13	29,5	44	100
4. S kolegi v podjetju	14	31,8	18	40,9	4	9,1	8	18,2	44	100

Drugo: »sodelovanje s kadrovsko službo (2)«

Največ mentorjev navaja (37 mentorjev oz. 78,8%), da se na izvajanje mentorstva vedno (20) oz. pogosto (17) pripravljajo sami ter da se na izvajanje mentorstva vedno (14) oz. pogosto (18) pripravljajo skupaj s kolegi v podjetju (32 oz. 72,7%).

Pri mentorstvu se mentorji ne pripravljajo (21) oz. se redko pripravljajo (17) skupaj z učitelji praktičnega pouka (38 oz. 82,7%), niti (13) oz. redko (17) z organizatorjem praktičnega izobraževanja (30 oz. 68,1%). Dva mentorja sta pod rubriko drugo dopisala, da se na izvajanje mentorstva pripravljata skupaj s kadrovsko službo.

Tabela 77: Viri, ki jih uporabljajo mentorji pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega usposabljanja z delom

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Nasvete nadrejenih in drugih kolegov	3	6,8	22	50,0	16	36,4	3	6,8	44	100
2. Priporočila oz. smernice, ki jih pripravijo na šoli	15	31,9	17	36,2	10	21,3	5	10,6	47	100
3. Priporočila oz. smernice, ki jih pripravijo zbornice	1	2,4	1	2,4	20	48,8	19	46,3	41	100

4. Napotnico za praktično usposabljanje	14	31,8	15	34,1	9	20,5	6	13,6	44	100
5. Kriterije za ocenjevanje	10	24,4	15	36,6	11	26,8	5	12,2	41	100
6. Poročilo o praktičnem izobraževanju	21	46,7	15	33,3	7	15,6	2	4,4	45	100
7. Strokovno literaturo	9	20,0	21	46,7	13	28,9	2	4,4	45	100
8. Lastne izkušnje	30	68,2	14	31,8	/	/	/	/	44	100
9. Kataloge znanj za strokovno vsebinske sklope	4	9,5	11	26,2	20	47,6	7	16,7	42	100
10. Izpitne kataloge	/	/	2	4,8	19	45,2	21	50,0	42	100

Na vprašanje, katere **vire** uporabljajo pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega usposabljanja z delom, so mentorji v največji meri odgovarjali, da vedno (30) oz. pogosto (14) črpajo iz **lastnih izkušenj** (44 mentorjev oz. **100,0%**), da vedno (21) oz. pogosto (15) uporabljajo **Poročilo o praktičnem izobraževanju** (36 oz. 80,0%) ter vedno (15) oz. pogosto (17) priporočila in smernice, ki jih pripravijo na šoli (32 oz. 68,1%).

Dobra polovica jih pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega usposabljanja z delom pogosto (9) oz. vedno (21) uporablja tudi strokovno literaturo (30 oz. 66,7%), vedno (14) oz. pogosto (15) napotnico za praktično usposabljanje (29 oz. 65,9%), vedno (10) oz. pogosto (15) kriterije za ocenjevanje (25 oz. 61,0%) in vedno (3) oz. pogosto (22) nasvete nadrejenih in drugih kolegov (25 oz. 56,8%).

Večina pa jih pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega usposabljanja z **delom ne uporablja** (21) oz. redko (19) uporablja **izpitne kataloge** (40 oz. 95,2%), nikoli (19) oz. redko (20) uporablja **priporočila oz. smernice, ki jih pripravijo zbornice** (39 oz. 95,1%), ter nikoli (7) oz. redko uporablja (20) kataloge znanj za strokovno vsebinske sklope (27 oz. 71,8%). Nihče izmed anketiranih mentorjev ni pod možnost drugo ničesar dopisal.

Sklenimo:

- *Pri načrtovanju izvajanja praktičnega usposabljanja z delom mentorji odgovarjajo, da se na izvajanje mentorstva večinoma pripravljajo sami (37 mentorjev oz. 78,8%) ter skupaj s kolegi v podjetju (32 oz. 72,7%), ne pa z učitelji praktičnega pouka ali z organizatorji praktičnega izobraževanja.*
- *Pri vsebinskem načrtovanju in izvajanju praktičnega usposabljanja z delom mentorji največ črpajo iz svojih lastnih izkušenj (44 mentorjev oz. 100%) ter si prav tako pomagajo s Poročilom o praktičnem izobraževanju (36 oz. 80,0%), s priporočili in smernicami, ki jih pripravijo na šoli (32 oz. 68,1%), s strokovno literaturo (30 oz. 66,7%), z napotnico za praktično usposabljanje (29 oz. 65,9%) ter s kriteriji za ocenjevanje (25 oz. 61,0%) in z nasveti nadrejenih in drugih kolegov (25 oz. 56,8%).*

2.4.3. Povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v praktičnem izobraževanju

Ker je povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v problemsko strukturiran izobraževalni program ena izmed temeljnih novosti prenovljenih izobraževalnih programov, nas je zanimalo:

- kako se po mnenju mentorjev praktičnega usposabljanja z delom uresničuje koncept povezovanja znanj. Mentorji so odgovarjali na 6 trditev na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 4 vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli.

Tabela 78: Povezovanje strokovnih in praktičnih znanj na praktičnem usposabljanju z delom

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Dijaki znajo teoretično znanje uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog.	7	17,1	22	53,7	11	26,8	1	2,4	41	100
2. Dijakom izkušnje, pridobljene pri nas, omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije.	17	40,5	22	52,4	3	7,1	/	/	42	100
3. V šoli pridobljeno strokovno znanje znajo dijaki uporabiti v delovnem procesu.	6	14,3	24	57,1	12	28,6	/	/	42	100
4. Pri izvajanju delovnih nalog se dijaki naučijo stvari, ki se jih niso v šoli.	18	43,9	22	53,7	1	2,4	/	/	41	100
5. Dijaki opravljajo tudi dela, ki niso povezana z nalogami njihovega bodočega poklica.	4	9,8	10	24,4	26	63,4	1	2,4	41	100
6. Med izvajanjem strokovnih nalog dijakom razložim tudi strokovno teorijo.	7	17,1	22	53,7	11	26,8	1	2,4	41	100

Skoraj vsi mentorji praktičnega usposabljanja z delom so mnenja (40 mentorjev oz. **97,6%**), da se **dijaki pri izvajanju delovnih nalog** vedno (18) oz. pogosto (22) **naučijo stvari, ki se jih niso v šoli**. Prav tako jih večina meni (39 oz. **92,9%**), da **dijakom izkušnje, pridobljene na praktičnem usposabljanju z delom**, vedno (17) oz. pogosto (22) **omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije**.

30 mentorjev oz. 71,4% jih meni, da znajo dijaki vedno (6) oz. pogosto (24) v šoli pridobljeno strokovno znanje uporabiti na praktičnem usposabljanju z delom, ter 29 mentorjev oz. 70,8%, da znajo dijaki vedno (7) oz. pogosto (22) teoretično znanje uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog.

Večina mentorjev je odgovorila, to je 29 oz. 70,8%, da dijakom na praktičnem usposabljanju z delom vedno (7) oz. pogosto (22) razložijo tudi strokovno teorijo ter da dijaki na praktičnem usposabljanju z delom ne opravljajo (1) oz. redko opravljajo (26) dela, ki niso povezana z nalogami njihovega bodočega poklica (27 oz. 65,8%).

Sklenimo:

- *Mentorji praktičnega usposabljanja z delom ocenjujejo, da se dijaki pri izvajanju delovnih nalog na praktičnem usposabljanju z delom velikokrat naučijo stvari, ki se jih niso v šoli (40 mentorjev oz. 97,6%), da dijakom izkušnje, pridobljene na praktičnem usposabljanju z delom, velikokrat omogočajo boljše razumevanje strokovne teorije (39 oz. 92,9%) ter da znajo dijaki pridobljeno strokovno (30 mentorjev oz. 71,4%) in teoretično znanje (29 mentorjev oz. 70,8%) v šoli uporabiti pri izvajanju praktičnih nalog na praktičnem usposabljanju z delom.*
- *Večina mentorjev hkrati ocenjuje, to je 29 oz. 70,8%, da dijakom na praktičnem usposabljanju z delom največkrat razložijo tudi strokovno teorijo (s čimer se udejanja teoretizacija praktičnega izobraževanja).*
- *Odgovori mentorjev tudi pričajo (27 oz. 65,8%), da dijaki na praktičnem usposabljanju z delom ne opravljajo nalog, ki niso povezane z nalogami njihovega bodočega poklica.*
- *Dobljeni rezultati mentorjev praktičnega usposabljanja z delom so spodbudni, saj je povezovanje teorije in prakse ena izmed temeljnih novosti v novih in prenovljenih izobraževalnih programih.*

2.4.4. Elementi integriranih ključnih kvalifikacij

Tudi pri mentorjih praktičnega usposabljanja z delom smo preverjali:

- ali pri mentorstvu dijakom na praktičnem usposabljanju z delom upoštevajo in vključujejo elemente in vsebine integriranih ključnih kvalifikacij. Odgovarjali so na 8 trditev, ki so jih ocenjevali na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 4 vedno, 3 pogosto, 2 redko in 1 nikoli. S trditvami smo skušali zajeti posamezne elemente integriranih ključnih kvalifikacij (informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje, podjetništvo, socialne spretnosti, učenje učenja, zdravje in varnost pri delu, okoljsko vzgojo ter načrtovanje in vodenje kariere).

Tabela 79: Uresničevanje elementov integriranih ključnih kvalifikacij na praktičnem usposabljanju z delom

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Dijake seznanjamo s pomenom varovanja okolja.	23	56,1	12	29,3	6	14,6	/	/	41	100
2. Dijaki odgovorno opravljajo delovne naloge.	10	24,4	28	68,3	3	7,3	/	/	41	100
3. Pri opravljanju delovnih nalog dijaki dobro sodelujejo z zaposlenimi.	17	40,5	23	54,8	2	4,8	/	/	42	100
4. Dijake spodbujamo, da uporabljajo sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.	22	53,7	15	36,6	4	9,8	/	/	41	100

5. Dijake seznanjamo z načini poslovnega komuniciranja.	12	29,3	17	41,5	11	26,8	1	2,4	41	100
6. Od dijakov pričakujemo, da skrbijo za varnost pri delu.	37	88,1	5	11,9	/	/	/	/	42	100
7. Od dijakov pričakujemo, da skrbijo za zdravje pri delu.	37	88,1	5	11,9	/	/	/	/	42	100
8. Dijake seznanjamo s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev.	3	7,3	13	31,7	19	46,3	6	14,6	41	100

Vsi mentorji so navedli, da **od dijakov** na praktičnem usposabljanju z delom vedno (37) oz. pogosto (5) **pričakujejo, da skrbijo za varnost in zdravje pri delu** (42 mentorjev oz. 100%). Večina mentorjev prav tako navaja, da pri opravljanju delovnih nalog **dijaki** vedno (17) oz. pogosto (23) **dobro sodelujejo z zaposlenimi** (40 oz. **95,3%**), da dijaki vedno (10) oz. pogosto (28) **odgovorno opravljajo delovne naloge** (38 oz. **92,7%**), da dijake vedno (22) oz. pogosto (15) spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije (37 oz. 90,3%), da dijake vedno (23) oz. pogosto (12) seznanjajo s pomenom varovanja okolja (35 oz. 85,4%) ter da dijake vedno (12) oz. pogosto (17) seznanijo z načini poslovnega komuniciranja (29 oz. 70,8%).

25 mentorjev oz. 60,9% še meni, da dijakov nikoli (6) oz. redko (19) ne seznanjajo s pomenom oglaševanja izdelkov in storitev.

Sklenimo:

- *Odgovori mentorjev praktičnega usposabljanja z delom kažejo, da le-ti elemente integriranih ključnih kvalifikacij udeležujejo na praktičnem usposabljanju z delom. Vsi mentorji so navedli (100%), da na praktičnem usposabljanju z delom od dijakov pričakujejo, da skrbijo za zdravje in varnost pri delu (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: zdravje in varnost pri delu).*
- *Večina jih meni, da dijaki z zaposlenimi dobro sodelujejo (40 oz. 95,3%) in da odgovorno opravljajo delovne naloge (38 oz. 92,7%) (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: socialne spretnosti), da dijake spodbujajo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije (37 oz. 90,3%) (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje), jih seznanjajo s pomenom varovanja okolja (35 oz. 85,4%) (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: okoljska vzgoja) ter z načini poslovnega komuniciranja (29 oz. 70,8%) (elementi integriranih ključnih kvalifikacij: podjetništvo).*

2.4.5. Ocena Poročila o praktičnem izobraževanju

Pri oceni Poročila o praktičnem izobraževanju nas je zanimalo, v kolikšni meri ta didaktični pripomoček, namenjen dijakom, mentorji uporabljajo na praktičnem usposabljanju z delom. Mentorjem smo v zvezi s Poročilom o praktičnem izobraževanju zastavili tri vprašanja:

- ali dijaki na praktičnem usposabljanju z delom vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju (mentorji so izbirali med dvema možnima odgovoroma),
- kako poteka priprava Poročila o praktičnem izobraževanju (mentorji so tri trditve ocenjevali s številkami od 1 do 3, pri čemer 1 pomeni sproti, 2 ob zaključku praktičnega usposabljanja z delom in 3 trditve ne drži),
- kakšna je didaktična osnova Poročila o praktičnem izobraževanju (odgovarjali so na tri postavljene trditve, ki so jih ocenjevali s številkami od 4 do 0, pri čemer 4 pomeni vedno, 3 pogosto, 2 redko, 1 nikoli in 0 Poročila ne vodi).

Tabela 80: Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju

Vodenje Poročila o praktičnem izobraževanju	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Da	44	93,6
Ne	3	6,4
Skupaj	47	100,0

Na vprašanje, ali dijaki na praktičnem usposabljanju z delom vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju, je večina, to je 44 vprašanih mentorjev oz. 93,6%, odgovorila pritrdilno. Da dijaki Poročila ne izpolnjujejo, pa so odgovorili 3 mentorji oz. 6,4%.

Tabela 81: Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju

Trditev	Sproti		Ob zaključku praktičnega usposabljanja z delom		Trditve ne drži		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Dijak izpolnjuje Poročilo o praktičnem izobraževanju.	32	74,4	10	23,3	1	2,3	43	100
2. Dijaku pomagam pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju.	24	57,1	13	31,0	5	11,9	42	100
3. Dijaku pregledam Poročilo o praktičnem izobraževanju.	20	46,5	23	53,5	/	/	43	100

Mentorje, ki so navedli, da dijaki na praktičnem usposabljanju z delom vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju, smo spraševali po tem, kako poteka priprava Poročila o praktičnem izobraževanju. 32 mentorjev (74,4%) je navedlo, da **dijaki izpolnjujejo Poročilo o praktičnem izobraževanju sproti**, 10 (23,3%) pa, da ga izpolnjujejo ob zaključku praktičnega usposabljanja z delom. Več kot polovica mentorjev hkrati odgovarja (24 oz. 57,1%), da dijakom pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju sproti ter 13 (31,0%) ob zaključku praktičnega usposabljanja z delom, medtem ko 5 mentorjev oz. 11,9% dijakom ne pomaga pri izpolnjevanju Poročila o praktičnem izobraževanju. Vsi mentorji so odgovorili, da dijakom pregledajo Poročilo o praktičnem izobraževanju; 20

(46,5%) jih Poročilo pregleda sproti, 23 (53,5%) pa ob zaključku praktičnega usposabljanja z delom.

Tabela 82: Poročilo o praktičnem izobraževanju kot ustrezen didaktični pripomoček na praktičnem usposabljanju z delom

Trditev	Vedno		Pogosto		Redko		Nikoli		Poročila ne vodi		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%	f	f%
1. Navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju so razumljiva.	14	34,1	23	56,1	2	4,9	/	/	2	4,9	41	100
2. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju za praktično usposabljanje z delom je odvečno delo.	/	/	3	7,5	13	32,5	22	55,0	2	5,0	40	100
3. Priprava Poročila o praktičnem izobraževanju za praktično usposabljanje z delom je zahtevno delo.	1	2,4	13	31,0	18	42,9	8	19,0	2	4,8	42	100

Zanimalo nas je tudi mnenje mentorjev praktičnega usposabljanja z delom o Poročilu kot ustreznem didaktičnem pripomočku. Da so **navodila za pripravo Poročila** o praktičnem izobraževanju vedno (14) oz. pogosto (23) **razumljiva**, meni večina mentorjev, to je 37 oz. **90,2%**. Večina mentorjev praktičnega usposabljanja z delom meni (35 oz. 87,5%), da priprava Poročila o praktičnem izobraževanju ni (22) oz. je redko (13) odvečno delo, dobra polovica pa še (26 oz. 61,9%), da ni (8) oz. je redko (18) zahtevno delo. Tretjina vprašanih mentorjev je odgovorila (14 oz. 33,4%), da je priprava Poročila vedno (1) oz. pogosto (13) tudi zahtevno delo.

Sklenimo:

- *Večina mentorjev navaja, da dijaki na praktičnem usposabljanju z delom vodijo Poročilo o praktičnem izobraževanju (44 oz. 93,6%) ter da ga izpolnjujejo sproti (32 oz. 74,4%). Dobra polovica mentorjev (24 oz. 57,1%) dijakom pomaga pri izpolnjevanju Poročila, vsi pa jim Poročilo o praktičnem izobraževanju tudi pregledajo (43 oz. 100%).*
- *Po odgovorih sodeč predstavlja Poročilo o praktičnem izobraževanju za mentorje dober didaktični pripomoček, saj jih večina meni, da so navodila za pripravo Poročila o praktičnem izobraževanju razumljiva (37 oz. 90,2%) ter da priprava Poročila ni odvečno (35 oz. 87,5%) in zahtevno delo (26 oz. 61,9%).*

2.4.6. Ocenjevanje praktičnega usposabljanja z delom

Pri ocenjevanju na praktičnem usposabljanju z delom nas je zanimalo:

- ali mentorji po končanem praktičnem usposabljanju z delom obvestijo šolo o prisotnosti in napredovanju dijakov. Mentorji so odgovarjali na dve vprašanji kombiniranega tipa, kjer so svoj odgovor tudi pisno utemeljili. Njihove odgovore smo združili in kategorizirali, kjer je bilo to mogoče.

Tabela 83: Obvestilo šoli o prisotnosti in napredovanju dijakov

Obvestilo šoli o prisotnosti in napredovanju dijakov	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Da	34	75,6
Ne	11	24,4
Skupaj	45	100,0

Večina vprašanih mentorjev, to je 34 oz. **75,6%**, po končanem praktičnem usposabljanju z delom obvesti šolo o prisotnosti in napredovanju dijakov, 11 mentorjev oz. 24,4% pa tega ne stori.

29 mentorjev (64,4%) je tudi navedlo, o čem obvestijo šolo po končanem praktičnem usposabljanju z delom:

- *potrdilo o prisotnosti in delu oziroma aktivnostih na praksi:* 10 mentorjev,
- *potrdilo o prisotnosti, delu oziroma aktivnostih na praksi in ocene:* 4 mentorji,
- *končno Poročilo o praktičnem usposabljanju z delom:* 4 mentorji,
- *izpolnimo vprašalnik, ki ga pošlje posamezna šola:* 3 mentorji,
- *o poteku praktičnega usposabljanja:* 2 mentorja.

1 mentor:

- *dijaki imajo še ustni zagovor seminarske naloge,*
- *ker tako piše v pogodbi,*
- *prisotnost je razvidna iz napotnice (število ur). Velja pa tudi za šolo, da izpolnjena pomeni opravljeno prakso,*
- *odnos do dela, samoiniciativnost, želja po znanju,*
- *osnovne podatke,*
- *potrdimo Poročilo o praktičnem izobraževanju,*
- *večinoma o njihovem znanju.*

Največ mentorjev (10 oz. 22,2%) šolo po končanem praktičnem usposabljanju z delom obvesti o *prisotnosti in delu oziroma aktivnostih na praksi*, 4 mentorji (8,8%) so k prisotnosti in aktivnostim dodali še oceno (*potrdilo o prisotnosti, delu oziroma aktivnostih na praksi in ocene*), prav tako 4 mentorji (8,8%) šoli pošljejo *končno Poročilo o praktičnem usposabljanju z delom*, 3 mentorji (6,6%) *izpolnijo vprašalnik, ki ga pošlje posamezna šola*, 2 mentorja (4,4%) pa šolo obvestita o *poteku praktičnega usposabljanja*.

7 mentorjev (15,5%) izmed tistih, ki šole ne obvestijo, je podalo naslednje razloge, zakaj tega ne storijo:

- *ker so podatki evidentirani v Poročilu o praktičnem izobraževanju: 2 mentorja,*
- *ker izpolnjujem vse potrebne obrazce, nato pa zadeve ureja kadrovska služba,*
- *ker je o tem seznanjen dijak,*
- *ni zahtev s šole,*
- *s šolo govori direktor firme,*
- *verjetno obvešča šolo kadrovska služba.*

Mentorji, ki šole ne obvestijo po končanem praktičnem usposabljanju z delom o usposabljanju dijaka, tega ne storijo zaradi tega, ker to naredi nekdo namesto njih (kadrovska služba, direktor podjetja) (2 mentorja oz. 4,4%), ker delo dijaka evidentirajo v Poročilo o praktičnem izobraževanju (2 mentorja oz. 4,4%), ker ni zahtev šole (1 mentor oz. 2,2%) ter ker o tem seznanijo dijaka (1 mentor oz. 2,2%).

Sklenimo:

- *Večina mentorjev, to je 34 oz. 75,6%, po končanem praktičnem usposabljanju z delom šole obvesti o usposabljanju dijaka na praktičnem usposabljanju z delom.*
- *Največ mentorjev (10 oz. 22,2%) šole obvesti o prisotnosti in delu oziroma aktivnostih na praksi (nekateri – 4 mentorji oz. 8,8% – dijake tudi ocenijo), šoli pošljejo končno Poročilo o praktičnem usposabljanju z delom (4 mentorji oz. 8,8%) ter izpolnijo vprašalnik o poteku praktičnega usposabljanja z delom, ki jim ga pošlje posamezna šola (3 mentorji oz. 6,6%).*
- *Mentorji, ki šole posebej po končanem praktičnem usposabljanju z delom dijaka ne obveščajo, tega ne storijo, ker to naredi kadrovska služba oz. direktor podjetja namesto njih oziroma zato, ker delo dijaka evidentirajo v Poročilo o praktičnem izobraževanju (2 mentorja oz. 4,4%).*

2.4.7. Usposabljanje mentorjev praktičnega usposabljanja z delom

Na koncu smo pri mentorjih praktičnega usposabljanja z delom preverjali še:

- *ali imajo pedagoško-andragoško izobrazbo ter mojstrski, delovodski oz. poslovodski izpit (izbirali so med dvema možnima odgovoroma),*
- *ali so za področje pedagoškega dela dobro usposobljeni (izbirali so med dvema možnima odgovoroma),*
- *katerih strokovnih srečanj za mentorje so se udeležili v zadnjih dveh letih (odgovarjali so na 3 trditve),*
- *katere teme obravnavajo na strokovnih srečanjih (odgovarjali so na šest trditve).*

Tabela 84: Pedagoško andragoška izobrazba mentorjev

Pedagoško andragoška izobrazba	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Da	15	32,6
Ne	31	67,4
Skupaj	46	100,0

Večina mentorjev je odgovorila (31 oz. 67,4%), da nima pedagoško-andragoške izobrazbe, da jo ima, je odgovorila tretjina mentorjev, to je 15 oz. 32,6%. Tiste, ki nimajo pedagoško-andragoške izobrazbe, smo vprašali, zakaj ne, in dobili sledeče odgovore (17 mentorjev oz. 36,9%):

- *ker se za to delovno mesto ne zahteva te izobrazbe:* 6 mentorjev,
- *ker mi trenutna s strokovnega vidika čisto zadostuje:* 2 mentorja,
- *eno leto sem poučeval na srednji šoli; v prejšnjem podjetju sem opravil interni tečaj – pedagoško-andragoško poučevanje (metode, primeri, motivacija ...):* 2 mentorja.

1 mentor:

- *ker ni potrebe. Znanje se pridobi pri delu z ljudmi v službi in nekaj tudi iz izobraževanja,*
- *ker sem tehnik?!,*
- *nikoli se ni pokazalo kot potrebno za izboljšanje dela,*
- *nimam možnosti,*
- *poudarek je na rednem delu,*
- *v osnovi se naše podjetje ne ukvarja z izobraževalno dejavnostjo,*
- *za tri, štiri učence, ki so pri nas, ne potrebujem pedagoško-andragoške izobrazbe.*

Mentorji, ki nimajo pedagoško-andragoške izobrazbe, to argumentirajo s tem, da se za njihovo delovno mesto le-ta ne zahteva (6 oz. 13,0%), da je ne potrebujejo oziroma so že opravili krajše tečaje pedagoško-andragoškega usposabljanja na šoli (2 oz. 4,3%).

Tabela 85: Mojstrski, delovodski oz. poslovodski izpit

Izpit	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Da	12	26,7
Ne	33	73,3
Skupaj	45	100,0

Od anketiranih mentorjev jih ima četrtnina, to je 12 oz. 26,0%, mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit. Večina mentorjev praktičnega usposabljanja z delom, to je 33 oz. 73,3%, nima mojstrskega, delovodskega ali poslovodskega izpita.

Tabela 86: Usposobljenost za področje pedagoškega dela

Dobra usposobljenost za področje pedagoškega dela	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Da	24	54,5
Ne	20	45,5
Skupaj	44	100,0

Kljub temu, da večina mentorjev nima pedagoško-andragoške izobrazbe, jih dobra polovica meni (24 oz. 54,5%), da so za področje pedagoškega dela dobro usposobljeni, slaba polovica pa (20 oz. 45,5%), da za pedagoško delo niso dobro usposobljeni. 2 mentorja sta dopisala, da bi potrebovala dodatna znanja:

- *znanja s področja podajanja snovi in primerne komunikacije,*
- *menim, da so znanja, pridobljena v zvezi z vodenjem, uporabna tudi pri mentorstvu.*

Tabela 87: Udeležba na strokovnih srečanjih, ki jih organizira šola

Udeležba na strokovnih srečanjih za mentorje/delodajalce, ki jih je organizirala šola	Število mentorjev	Odstotek mentorjev
Da	12	26,1
Ne	30	65,2
Šola ni organizirala strokovnih srečanj	4	8,7
Skupaj	46	100,0

Mentorje praktičnega usposabljanja z delom smo spraševali tudi po tem, ali so se v zadnjih dveh letih udeležili katerega izmed strokovnih srečanj, ki jih je zanje organizirala šola. Večina mentorjev, to je 30 oz. 65,2%, se v zadnjih dveh letih ni udeležila strokovnih srečanj, ki jih je zanje organizirala šola, 12 mentorjev (26,1%) pa se je takšnih srečanj udeležilo. 4 mentorji (8,7%) so navedli, da šola, s katere prihajajo dijaki na praktično usposabljanje z delom, za njih ni organizirala strokovnih srečanj.

Mentorje, ki so se udeležili strokovnih srečanj, smo vprašali, katere teme so na srečanjih obravnavali.

Tabela 88: Teme, ki jih obravnavate na strokovnih srečanjih

Trditev	Da		Ne		Skupaj	
	f	f%	f	f%	f	f%
1. Organizacija in izvedba praktičnega usposabljanja z delom.	11	91,7	1	8,3	12	100
2. Vsebina praktičnega usposabljanja z delom.	11	91,7	1	8,3	12	100
3. Oblikovanje odprtega kurikula šole.	6	54,5	5	45,5	11	100
4. Potrebe gospodarstva v lokalnem okolju.	7	63,6	4	36,4	11	100
5. Pomen sodelovanja šole in podjetij.	10	90,9	1	9,1	11	100

Največ mentorjev odgovarja, da so na strokovnih srečanjih obravnavali teme, povezane z **organizacijo, izvedbo in vsebino praktičnega usposabljanja z delom** (11 oz. **91,7%**), 10 (90,9%) jih je navedlo, da so obravnavali pomen sodelovanja šole in podjetij, dobra polovica pa je obravnavala potrebe gospodarstva v lokalnem okolju (7 oz. 63,6%) in oblikovanje odprtega kurikula šole (6 oz. 54,5%). Pod možnost drugo ni noben mentor dopisal ničesar.

Sklenimo:

- *Večina mentorjev, to je 31 oz. 67,4%, nima pedagoško-andragoške izobrazbe, 15 mentorjev oz. 32,6% pa jo ima. Odgovori mentorjev pravijo, da pedagoško-andragoške izobrazbe nimajo, ker menijo, da je za svoje delo ne potrebujejo (6 oz. 13,0%).*
- *Prav tako jih večina, to je 33 oz. 73,3%, nima mojstrskega, delovodskega ali poslovskega izpita.*
- *Kljub temu, da jih večina nima pedagoško-andragoške izobrazbe in mojstrskega, delovodskega oz. poslovskega izpita, dobra polovica meni (24 oz. 54,4%), da so za področje pedagoškega dela dobro usposobljeni.*
- *Večina mentorjev (30 oz. 65,2%) se v zadnjih dveh letih ni udeležila strokovnih srečanj, ki jih je zanje organizirala šola. Tisti (12 oz. 26,1%), ki so se strokovnih srečanj udeležili, so obravnavali teme o organizaciji, izvedbi in vsebini praktičnega usposabljanja z delom (11 oz. 91,7%), o sodelovanju šole in podjetij (10 oz. 90,9%), potrebah gospodarstva v lokalnem okolju (7 oz. 63,6%) in oblikovanju odprtega kurikula šole (6 oz. 54,4%).*

3. LITERATURA IN VIRI

- Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega ter srednjega strokovnega izobraževanja (2001). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Jeznik, K. et. al. (2007). Drugo vmesno Poročilo o poteku poskusnega izvajanja izobraževalnega programa Avtoserviser.
- Klarič, T. et. al. (2009). Drugo vmesno Poročilo o spremljanju poskusnega uvajanja programov Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja.
- Muršak, J. (2009). Kriza poklicne identitete: vloga poklicnega in strokovnega izobraževanja. *Sodobna pedagogika*, let. 60, št. 1, str. 154-171.
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov za pridobitev poklicne in srednje strokovne izobrazbe (Ur.l. RS št. 67/2008).
- Pravilnik o ocenjevanju znanja v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju (Ur.l. RS št. 78/2007).
- Sagadin, J. (1993). Poglavlja iz metodologije pedagoškega raziskovanja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
- Zakon o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 65/2009).
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Ur. l. RS, št. 79/06).